Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland

RAVON

Jaarverslag 2017 en 2018

Kris Joosten & Raymond Creemers

RAVON

STICHTING RAVON
POSTBUS 1413
6501 BK NIJMEGEN
www.ravon.nl

Colofon

Status uitgave:	Definitief
Rapportnummer:	2018.004
Datum uitgave:	december 2019
Titel:	RAVON
Subtitel:	Jaarverslag 2017 en 2018
Wijze van citeren:	Joosten, K. & R. Creemers, 2019. Titel. Jaarverslag 2017 en 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.
Samenstellers:	Kris Joosten & Raymond Creemers
Aantal pagina's incl. bijlagen:	60
Projectnummer:	2018.004
Projectleider:	Raymond Creemers
Naam en adres opdrachtgever(s):	Stichting RAVON, Postbus 1413, 6501 BK Nijmegen Vestigingsplaats statutaire zetel Nijmegen, KvK 41077572
Akkoord voor uitgave:	R. van Westrienen
Paraaf:	

© 2019 Stichting RAVON, Nijmegen

Inhoudsopgave

1 Inleiding 5
1.1 Over RAVON 6
1.2 Missie 6
2 Werkorganisatie en bestuur 7
2.1 Raad van Toezicht en bestuur 7
2.2 Medewerkers 8
2.3 Stagiaires 8
2.4 FLORON 12
2.5 Samenwerking 12
3 Vrijwilligers en donateurs 16
3.1 Werkgroepen en afdelingen 16
3.2 Donateurs 16
3.3 Activiteiten 16
3.3.1 Telprojecten 16
3.3.2 Hemelvaartweekend en Vissenweekend 17
3.3.3 RAVON-dag 18
3.3.4 Vrijwilligersdagen 18
3.3.5 Excursies 19
3.3.6 Presentaties en lezingen 19
3.3.7 Cursussen, workshops en symposia 19
3.4 Ondersteuning 20
3.4.1 Scholing 20
3.4.2 Begeleiding in het veld / ontheffingen 20
3.4.3 Financiële ondersteuning 20
4 Public relations en voorlichting 21
4.1 Websites 22
4.2 Sociale media 23
4.3 Tijdschrift en nieuwsbrieven 23
4.4 Natuurberichten 24
4.5 RAVON-stand 24
4.6 Overige PR-uitingen 24
5 Opdrachtgevers, fondsen en partners 25
6 Financieel jaarverslag 27
6.1 Omzet 27
6.2 Reserve 27
Bijlage 1 Publicatielijst 2017-2018 28
1. Artikelen 29
2. Rapporten 32
3. Stagerapporten 38
4. Boeken en tekstbijdragen aan boeken 39
5. RAVON-uitgaven 40
6. RAVON-stand 42
7. Radio en televisie 43

8. Tijdschriften en kranten 44
9. Digitale nieuwssites 46
10. Cursussen en workshops 50
11. Excursies 51
12. Presentaties en lezingen 55
13. Natuurplaza activiteiten 59
14. Overig 60

1 Inleiding

Wat is er allemaal gebeurd bij RAVON in 2017 en 2018? Op deze vraag geven wij in dit jaarverslag bondig antwoord. De werkorganisatie maakt nog steeds een enorme groei door en floreert. Er zijn steeds meer vrijwilligers actief en het aantal projecten en daarmee het aantal medewerkers is fors toegenomen. Het aantal projecten en opdrachten is inmiddels te veel om nog integraal in het jaarverslag op te nemen.

Eind 2017:

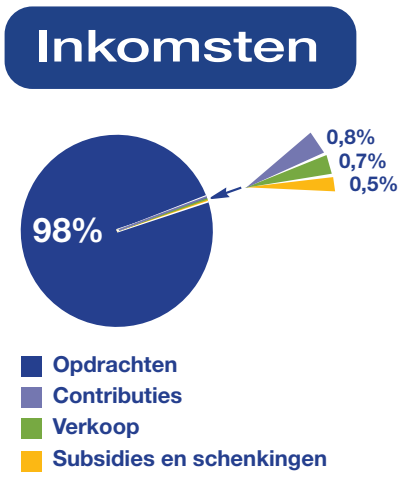

1.1 Over RAVON

RAVON is een kennisorganisatie die zich richt op de studie en bescherming van inheemse amfibieën, reptielen en vissen en hun leefgebieden. Vanuit deze non-profit organisatie zijn meer dan 3.000 enthousiaste en gedreven vrijwilligers en beroepskrachten in het hele land gezamenlijk actief. RAVON voert onderzoek uit en zet de hieruit voortvloeiende kennis en data in voor voorlichting en bescherming en werkt aan draagvlakvorming.

De stichting heeft ten doel de:

- Studie en bescherming van de Nederlandse reptielen, amfibieën en vissen, waaronder ontwikkeling, behoud, adequaat beheer en herstel van haar leefgebieden.
- Bevordering van natuur- en milieubescherming in algemene zin.

RAVON zet zich, samen met haar betrokken donateurs en vrijwilligers, al jaren in voor de bescherming van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland, door:

- Voortdurend in de gaten te houden hoe het met onze diersoorten gaat (tellen en monitoren).
- Onderzoek uit te voeren.
- Organisaties te adviseren die zich bezighouden met het aanwijzing, beheer en de inrichting van (natuur)gebieden, zoals ministeries, provincies, waterschappen terreinbeheerders en adviesbureaus;
- Voorlichting en scholing te geven, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van lespakketten, het geven van lezingen, het uitgeven van brochures, veldgidsen en boeken en het organiseren van cursussen en excursies.

In opdracht voert RAVON inventarisatie- en monitoringswerkzaamheden uit voor opdrachtgevers. Daarnaast verzorgt RAVON het opstellen en coördineren van landelijke en provinciale beschermingsplannen.

De statutaire zetel is gevestigd te Nijmegen en de stichting is ingeschreven in het Handelsregister te Nijmegen onder nummer 41077572.

1.2 Missie

RAVON is hét aanspreekpunt voor de bescherming en studie van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland.

In de komende jaren willen we nog meer betekenen in de bescherming van reptielen, amfibieën en vissen in Nederland en uitgroeien tot dé gesprekspartner voor overheid en andere instanties als het gaat om onze diersoorten.

2 Werkorganisatie en bestuur

Het landelijk bureau van RAVON werkt vanuit de vestigingen in Nijmegen en Amsterdam. De werkorganisatie bestond eind 2018 uit 54 medewerkers (44 medewerkers van RAVON, 1 van SoortenNL en 9 van FLORON).

De organisatie wordt geleid door het managementteam: Rob van Westrienen (directeur), Ronald Zollinger en Jeroen van Zuidam. Er is een ondersteunende staf en de inhoudelijke projectleiders en projectmedewerkers werken op projectbasis samen in wisselende samenstellingen in projectteams. Het landelijke bureau voert opdrachten uit en coördineert en faciliteert de vrijwilligers.

In het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) coördineren we vanuit Nijmegen:

- Het Meetprogramma Zoetwatervissen,
- De landelijke monitoring van amfibieën en vissen in agrarisch gebied (ANLb) en Natura2000-gebieden en
- Het Verspreidingsonderzoek Reptielen & Amfibieën.

vanuit Amsterdam:

- Het Meetprogramma Amfibieën en het Meetprogramma Reptielen.

2.1 Raad van Toezicht en bestuur

RAVON is een stichting met een Raad van Toezicht en een directeur/bestuurder als eindverantwoordelijke. De Raad van Toezicht vervult een controlerende taak. Een aantal bevoegdheden komt toe aan de Raad van Toezicht zoals het vaststellen van de begroting, jaarrekening, jaarverslag en het Meerjarenplan. Overige bevoegdheden liggen bij de directeur/bestuurder. Hij heeft de dagelijkse leiding en bestuurt de Stichting.

De Raad van Toezicht bestond eind 2018 uit:

- John Melis (voorzitter – Eigenaar John Melis Ecologie),
- Jean Eigeman (vice-voorzitter – Bestuurlijk moderator GDO Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling),
- Rob Geraeds (Projectleider Soortenbescherming IKL Limburg/Vicevoorzitter Natuurhistorisch Genootschap),
- Roel de Jong (Directeur van Koöperaasje DoarpenLân/Lid van de Provinciale Staten van Fryslân) en
- Henriëtte Iken (Beleidsadviseur Natuur Provincie Flevoland).

De Raad van Toezicht vergadert 4 keer per jaar. Belangrijke onderwerpen die in de periode 2017-2018 aan de orde kwamen zijn: jaarrekening, begroting, bestemmingsreserve en organisatiemodel RAVON. In 2018 was er ook speciale aandacht voor werkdruk en het per 1-1-2018 werken in teams aangestuurd door teamcoördinatoren.

2.2 Medewerkers

In de periode 2017-2018 waren er 54 personen werkzaam bij RAVON/FLORON (gemiddeld 35 FTE). De meeste medewerkers werken in deeltijd.

Op het bureau in Nijmegen waren werkzaam: Wim Arp, Ruud Beringen, Heidi Beumer, Wilbert Bosman, Arthur de Bruin, Raymond Creemers, Jeroen van Delft, Edwin Dijkhuis, Peter Frigge, Maarten Gilbert, Mark Groen, Rémon ter Harmsel, Jelger Herder, Erik Hofmans, Erik Jan Hofmeyer, Pien Hoogma-Lodders, Gabriëlle Jager, Jöran Janse, Janneke Jansen, Maik Janssen, Naomi Lambrikx, Kris Joosten, Miranda de Kock-Uneken, Jan Kranenbarg, Ronald Laan, Rolf van Leeningen, Astrid Medema, Monique Mous, Baudewijn Odé, Sanne Ploegaert, Froukje Postma, Arnold van Rijsewijk, Wilma Roerink, Kim Rongen, Peter Roos, Martijn Schiphouwer, Thijs Schippers, Fabian Smith, Laurens Sparrius, Frank Spikmans, Annemarieke Spitzen-van der Sluijs, Tariq Stark, Richard Struijk, Leonie Tijsma, Sander Turnhout, Marjan Verdijk, Michiel Verhofstad, Mick Vos, Tim van Wagensveld, Patty van de Water, Rob van Westrienen, Ronald Zollinger en Jeroen van Zuidam. Ton Stumpel is gastmedewerker van RAVON. Op het bureau in Amsterdam waren in de periode 2017-2018 werkzaam: Ingo Janssen en Edo Goverse.

Door de groei van de organisatie is besloten vanaf 1 januari 2018 te gaan werken in kleinere teams (zie *www.ravon.nl/medewerkers*).

Eén van de belangrijke taken van de werkorganisatie (de medewerkers) is de ondersteuning aan de vrijwilligers en donateurs: faciliteren, stimuleren en coördineren. En daarnaast het uitvoeren van de vele lopende projecten. De medewerkers besteden hieraan de meeste tijd. Daarnaast was er 1 medewerker bezig met promotieonderzoek. Annemarieke Spitzen verdedigde op 6 november 2018 met succes haar proefschrift '*It takes three to tango*' over de impact van invasieve chytrideschimmels op inheemse amfibieën. Haar promotie-onderzoek geeft aan wat te doen bij amfibieziektes en haar werk toont de praktische mogelijkheden die beheerders hebben in het veld.

Op het bureau in Nijmegen leveren meerdere kantoorvrijwilligers een grote bijdrage aan de RAVON-organisatie. Zo werkte Rianne van de Graaf in de RAVON-bibliotheek; Ria van den Boogaard-van Hees tot 2018 op het secretariaat waarna haar werkzaamheden werden overgenomen door Marjolijn Brands. Sanne Redeker en Ronald Pronk bezetten regelmatig de RAVON-stand. Han Peper heeft in 2017 en 2018 heel veel technische ondersteuning voor de RAVON-website geleverd die een metamorfose heeft ondergaan.

RAVON heeft sinds 2009 een personeelsvertegenwoordiging (PVT). Deze bestond eind 2018 uit Baudewijn Odé, Leonie Tijsma & Thijs Schippers. Een overstap van PVT naar een ondernemingsraad (OR) is in voorbereiding nu er meer dan 50 medewerkers bij RAVON werken.

2.3 Stagiaires

RAVON-medewerkers begeleiden ieder jaar veel stagiaires. In de periode 2017-2018 hebben 73 studenten een stage bij RAVON uitgevoerd en een paar stages lopen nog door in 2019. In stageverslagen zijn de resultaten van hun onderzoek te lezen. De meeste verslagen kunnen worden opgevraagd bij hun RAVON-begeleider.

In enkele gevallen wordt van een stageverslag een RAVON-rapport gemaakt. De stagiaires zijn hieronder op alfabetische volgorde (achternaam) weergegeven.

Baartmans, Thomas. Prinsentuin College Natuur, Milieu en ruimte. Onderwerp: Onderzoek glasaal en Meetnet Zoetwatervissen. Begeleiding: Martijn Schiphouwer
Baartmans, Thomas. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Inventarisatie staat van onderhoud poelen & aanwezige amfibieën. Begeleiding: Frank Spikmans
Backer, Robert. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Inventarisatie staat van onderhoud poelen & aanwezige amfibieën. Begeleiding: Frank Spikmans
Bakker, Shannon. Helicon Velp MBO. Onderwerp: ANLb 2017. Begeleiding: Thijs Schippers
Bastiaansen, Jasper. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Inventarisatie staat van onderhoud poelen & aanwezige amfibieën. Begeleiding: Frank Spikmans
Bellekom, Lars. Aeres Hogeschool Almere, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Vissen in natuurvriendelijke oevers Noord-Holland. Begeleiding: Jelger Herder
Bent, Ernest. Helicon HBO, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: Adderonderzoek op de Wolfhezerheide. Begeleiding: Raymond Creemers
Berende, Roel. Prinsentuin College Natuur, Milieu en ruimte. Onderwerp: Onderzoek glasaal en Meetnet Zoetwatervissen. Begeleiding: Martijn Schiphouwer
Bergman, Iris. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Inventarisatie staat van onderhoud poelen & aanwezige amfibieën. Begeleiding: Frank Spikmans
Biezen, Daisy van de. Helicon Velp MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: Onderzoek vinpootsalamander en Amphibiocystidium. Begeleiding: Tariq Stark
Braam, Jorg. Van Hall Larenstein Velp, Bos- en natuurbeheer. Onderwerp: Kamsalamanders tussen Boven-Leeuwen en Weurt. Begeleiding: Wilbert Bosman
Breukelen, Daniëlle van. Aeres Hogeschool Almere, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Eiontwikkeling kamsalamander Overijssel. Begeleiding: Wilbert Bosman
Broek, David. Van Hall Larenstein Velp, Diermanagement Wildlife. Onderwerp: Gebruik van ecoducten door herpetofauna. Begeleiding: Richard Struijk
Brouwer, David. Van Hall Larenstein Leeuwarden. Onderwerp: Amphibiocystidium monitoring. Begeleiding: Tariq Stark
Bruin, Jelle de. Helicon Velp MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Buiks, Martijn. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Voorjaarssoorten. Begeleiding: Laurens Sparrius
Bus, Mark. Helicon Velp, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Meetnet Vissen rivierdonderpad. Begeleiding: Sanne Ploegaert
Ende, Jisk van der. Aeres Hogeschool Almere, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Kwabaalmonitoring. Begeleiding: Sanne Ploegaert
van Etten, Quin. Aeres Hogeschool Almere. Slangenonderzoek op de Wolfhezerheide. Begeleiding: Raymond Creemers
Frowijn, Jordi Helicon HBO, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: Adderonderzoek op de Wolfhezerheide. Begeleiding: Raymond Creemers
Grievink, Angelo. Slangenonderzoek op de Wolfhezerheide. Aeres Hogeschool, Almere. Begeleiding: Raymond Creemers
Groot, Karlijn de. Radboud Universiteit Nijmegen, Biologie. Onderwerp: Metapopulatie kamsalamander Cuijk. Begeleiding: Wilbert Bosman
Gubbels, Jeroen. Helicon Nijmegen, Toegepaste Biologie. Onderwerp: ANLb Amfibieën & Reptielen. Begeleiding: Thijs Schippers

Hak, Dion van der. Universiteit Utrecht. Onderwerp: Hotspots van plant-biodiversiteit in Nederland. Begeleiding: Laurens Sparrius
Haan, Chiel de. Helicon Nijmegen, Toegepaste Biologie. Onderwerp: ANLb Amfibieën & Reptielen. Begeleiding: Thijs Schippers
Hillenaar, Marco. Van Hall Larenstein Velp, Bos- en natuurbeheer. Onderwerp: Ecologisch onderzoek kamsalamander in het Drents Friese Wold. Begeleiding: Wilbert Bosman
Holdtman, Ivar. Aeres MBO Almere. Onderwerp: Reptielen Dwingelderveld. Begeleiding: Richard Struijk
Hollander, Marc den. Helicon HBO, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Hudacsko, Zsuzsa. Obuda University, Environmental enginering. Onderwerp: Transportation of amphibians by pond owner. Begeleiding: Annemarieke Spitzen
Johnson, Matthew. Helicon Den Bosch. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Jonker, Dave. AOC de Groene Welle, Sportvisacademie. Onderwerp: ANLb inrichtingsmaatregelen. Begeleiding: Thijs Schippers
Kelderman, Steven. Universiteit Utrecht, Bsc Biologie. Onderwerp: Landhabitat analyse knoflookpad in Nederland. Begeleiding: Wilbert Bosman
Kerkhof, Dennis. International degree Industrial and environmental Biology, Bremen. Onderwerp: Ecology of the common spadefoot in the nature reserve Overasseltse en Haterse Vennen. Begeleiding: Wilbert Bosman
Kerkhof, Jeroen van de. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Vuursalamanders. Begeleiding: Wilbert Bosman
Klooster, Kelvin ten. AOC de Groene Welle, Sportvisacademie. Onderwerp: Kwabaal Zwartewater. Begeleiding: Frank Spikmans
Konings, Roel. Helicon MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Kooijman, Maurice. HZ University of applied sciences. Onderwerp: NEM ANLb Natuurvriendelijke oevers. Begeleiding: Martijn Schiphouwers
Kuipers, Madiecke. Van Hall Larenstein Velp, Bos- en natuurbeheer. Onderwerp: Knoflookpad. Begeleiding: Wilbert Bosman
Kwaks, Jordy. Aeres Hogeschool Almere, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Jonge vis in overstromingsvlakten. Begeleiding: Sanne Ploegaert
Leijdecker, Krista. HVHL, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: Adderonderzoek op de Wolfhezerheide. Begeleiding: Raymond Creemers
Meer, Eline van der. Radboud Universiteit Nijmegen, Biologie. Onderwerp: Kamsalamander Cuijk. Begeleiding: Wilbert Bosman
Merjenburgh, Joost. Aeres Hogeschool Almere, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Anolis Pogus op Sint-Maarten. Begeleiding: Tim van Wagensveld
Ogay, Mathieu. Helicon Velp MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Ploeg, Remco. Van Hall Larenstein Leeuwarden. Onderwerp: Monitoring Amphibiocystidium. Begeleiding: Tariq Stark
Ploeg, Remco. Van Hall Larenstein Leeuwarden. Onderwerp: Ecoducten Veluwe. Begeleiding: Richard Struijk
Potma, Lex. MBO Milieu en ruimte. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Reuver, Tim de. Hogeschool Utrecht, Geodesie en Geo-informatica. Onderwerp: Data-analyse levendbarende hagedis. Begeleiding: Ronald Laan & Raymond Creemers

Rijken, Thomas. Van Hall Larenstein Velp, Bos- en natuurbeheer. Onderwerp: Effect van rivierdynamiek op verspreiding van de kamsalamander in de Ooijpolder. Begeleiding: Wilbert Bosman
Robaard, Rinus. AOC de Groene Welle, Sportvisacademie. Onderwerp: Kwabaal Zwartewater. Begeleiding: Frank Spikmans
Roosenboom, Gina. Helicon Velp, Toegepaste Biologie. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Rovers, Wannes. Helicon HBO, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: Adderonderzoek op de Wolfhezerheide. Begeleiding: Raymond Creemers
Sagel, Jeroen. Van Hall Larenstein Velp, Bos- en natuurbeheer. Onderwerp: Kamsalamanders. Begeleiding: Wilbert Bosman
Scheer, Feike van der. AOC de Groene Welle, Sportvisacademie. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Schilt, Mark van. Prinsentuin College Natuur, Milieu en ruimte. Onderwerp: Onderzoek glasaal en Meetnet Zoetwatervissen. Begeleiding: Martijn Schiphouwer
Schippers, Victor. Helicon Velp, Toegepaste Biologie. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Schoonen, Sander. Prinsentuin College Natuur, Milieu en ruimte. Onderwerp: Onderzoek glasaal en Meetnet Zoetwatervissen. Begeleiding: Martijn Schiphouwer
Schuijtvlot, Elise. Universiteit Wageningen, MSc Aquaculture and Marine Management. Onderwerp: Ecologisch onderzoek kamsalamander in de Overasseltse en Hatertse vennen. Begeleiding: Wilbert Bosman
Schuitemaker, Jesse. Aeres Hogeschool Almere. Onderwerp: Kamsalamander inventarisatie in de Ooijpolder 2017. Begeleiding: Wilbert Bosman
Siemes, Wilco. Helicon Velp MBO. Onderwerp: Dossieropbouw omtrent de beweegredenen van agrariërs over het nieuwe agrarische natuur- en landschapsbeleid. Begeleiding: Thijs Schippers
Slange, Sebastiaan. Radboud Universiteit Nijmegen, Msc Biologie. Onderwerp: Survival and life history of the Dutch adders. Begeleiding: Raymond Creemers
Strijker, Beau. Helicon Velp MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Throns, Larsen. Groene Welle, Sportvisserij en waterbeheer. Onderwerp: ANLb 2017. Begeleiding: Thijs Schippers
Tolsma, Jelle. Helicon Velp MBO, Watermanagement en milieu. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Vaan, Jarno de. Helicon HBO, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: Slangenonderzoek op de Wolfhezerheide. Begeleiding: Raymond Creemers
Vleeschouwers, Ruben. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Beheer waterplanten. Begeleiding: Michiel Verhofstad
Vloedgraven, Wout. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Dichtheid Ameiva's op St. Eustation en inventarisatie leguanen. Begeleiding: Tim van Wagensveld
Walsum, Stef van. HBO Landscape and Environment Management. Onderwerp: Verschil veldwerkmethoden & presentatietechnieken voor floraonderzoek. Begeleiding: Laurens Sparrius
Wessels, Indy. Helicon HBO, Bos & Natuurbeheer. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Westerink, Colin. Helicon Velp. Onderwerp: Verspreidingsonderzoek Zoetwatervissen. Begeleiding: Martijn Schiphouwer
Wissink, Jelle. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Evaluatie Natuurvriendelijke Oevers. Begeleiding: Martijn Schiphouwer & Michiel Verhofstad

Witman, Kars. Helicon Velp MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: Beekprik in het noordelijk grift systeem & Elrits Epe. Begeleiding: Frank Spikmans
Zalm, Bram van der. Helicon Velp MBO, Eco & Wildlife. Onderwerp: ANLb. Begeleiding: Thijs Schippers
Zwartjes, Niels. HAS Den Bosch, Toegepaste Biologie. Onderwerp: Geluidsanalyse kooractiviteit knoflookpad. Begeleiding: Wilbert Bosman

2.4 FLORON

Onder de vlag van RAVON wordt sinds 2012 door FLORON ook gewerkt aan onderzoek naar en bescherming van wilde planten. FLORON is daarmee formeel een merknaam van RAVON. Het aantal FLORON-medewerkers is in 2017 en 2018 gestegen van 7 naar 9. FLORON maakt ieder jaar een eigen jaarverslag.

2.5 Samenwerking

RAVON participeert in diverse samenwerkingsverbanden op het gebied van natuuronderzoek en –bescherming.

Nationaal:

- **SoortenNL** – een netwerk van natuurorganisaties die toegepast onderzoek doen en natuurgegevens verzamelen met hulp van vrijwilligers voor de bescherming van soorten en hun leefgebieden. Binnen het netwerk wordt o.a. gewerkt aan de Nationale Databank Flora en Fauna, ecologische monitoring en bescherming van soorten en hun leefgebieden. In 2017 en 2018 heeft RAVON een bijdrage geleverd aan:
    - een vrijwilligersonderzoek gericht op de motivaties en drijfveren van Groene Vrijwilligers,
    - het leveren van fotomateriaal voor Wikipedia voor onze soortgroepen,
    - diverse politieke beleidsbeïnvloeding onder de naam Groene11, die de aangesloten organisaties informeert en adviseert over relevantie ontwikkelingen in politiek Den Haag en
    - de jaarlijkse Flora en Faunacongressen; over decentralisatie van het natuurbeleid (2017) en natuurmonitoring (2018).
- **Natuurplaza** – van waarneming tot wetenschap – een samenwerkingsverband tussen Stichting Bargerveen, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Zoogdiervereniging, FLORON en RAVON. De partners werken aan de ontwikkeling en verspreiding van toepasbare kennis voor natuurbeheer. We doen dit door systeem- en soortgericht onderzoek te combineren. Hierin werken we samen met de Radboud Universiteit Nijmegen (RUN). Tevens worden in Natuurplaza-verband colleges en practica gegeven, colloquia en symposia georganiseerd en worden studenten voor onderzoek begeleid. In 2016 is Ruud Foppen vanuit Natuurplaza (Sovon) benoemd tot Bijzonder Hoogleraar Integrated Conservation Biology aan de RUN.
- **Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E)** – Het NEC-E onderzoekt, bundelt kennis en communiceert over exoten, met als doel om ze snel te signaleren en meer grip te krijgen op de beheersing en bestrijding van exoten en beleidsmakers en terreinbeheerders te kunnen adviseren. RAVON droeg bij via diverse publicaties, presentaties en overleggen en maakte de nieuwe website: http://nec-e.org. RAVON

participeert in het NEC-E en voert samen met vele partners het Signaleringsproject exoten uit, waarbinnen onder andere de nieuwsbrief Kijk op Exoten verschijnt. Een hoogtepunt in 2017 was de inauguratie van Rob Leuven, voorzitter van het NEC-E, tot Hoogleraar Invasiebiologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

- **Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)** – de meest complete databank van Nederland voor natuurgegevens. Alle samenwerkende partijen, waaronder RAVON, bundelen in de NDFF meer dan 100 databanken waarbij de NDFF de natuurgegevens uniformeert en valideert en dagelijks aanvult met recente waarnemingen. Zo brengen de gegevens in beeld wat er bekend is over de verspreiding van planten- en diersoorten, en zijn voor iedereen beschikbaar via een eenmalige levering of een abonnement. Er zijn inmiddels ruim 140 miljoen waarnemingen in de NDFF opgeslagen. Waarnemingen kunnen worden ingevoerd via diverse portalen zoals Waarneming.nl en Telmee.nl, maar ook mobiel met behulp van de app NDFF-Invoer (voor iPhone & Android) en de apps ObsMapp & iObs.
- **Global Biodiversity Information Facility (GBIF)** – een internationale organisatie die zich richt op het openbaar beschikbaar stellen van wetenschappelijke biodiversiteit data middels internet. Hun missie is door het faciliteren van een vrije en open toegang tot biodiversiteit data wereldwijd, een duurzame ontwikkeling te ondersteunen. RAVON beheert naast portalen voor de eigen meetnetten van amfibieën en reptielen, ook die voor het Monitoringproject Onderwater Oever (zoet en zout water), Litoraal Inventarisatie en Monitoring Project, zoldertelling vleermuizen, wintertellingen vleermuizen, muizenpluizen en verspreidingsonderzoek otter. In zowel 2015 als 2016 is de meetnetdata van reptielen op 5x5 km basis uitgeleverd naar GBIF. De gemaakte uitleverservice is flexibel van opzet waardoor het eenvoudig mogelijk is om in de toekomst ook gegevens van andere meetnetten uit te leveren, waarbij de schaal op soortniveau kan worden bepaald. De gegevens meetnetdata van reptielen en andere RAVON biodiversiteit data is te vinden op *http://ipt.ravon.nl/*. In 2017 zijn de gegevens van het meetnet Reptielen geactualiseerd.
- **Vissennetwerk** – een platform waarin deelnemers informatie, kennis en ideeën op het gebied van vissen, visserij en de omgeving van vissen uitwisselen. Dit gebeurt vanuit zowel een wetenschappelijke als een praktische invalshoek. Het werkgebied bestrijkt de zoete en brakke binnenwateren van Nederland en Vlaanderen. In totaal zijn meer dan 350 mensen in Nederland en Vlaanderen voor hun professie bezig met vis en lid van het Vissennetwerk. Thema's waar het Vissennetwerk zich mee bezighoudt zijn bijvoorbeeld vismigratie, beleid en wetgeving (o.a. KRW), inrichting van water en monitoring. In de periode 2017-2018 was er extra aandacht voor land-waterovergangen, een doelmatige en duurzame visserij, ontwikkelingen in het IJsselmeergebied, stuw- en damverwijdering, innovatie, riviertrekvissen, finten in de Schelde en waterkrachtcentrales en gemalen. Jan Kranenbarg participeert namens RAVON in de stuurgroep van dit netwerk.
- **Projectgroep Aalherstel** – een initiatief van Sportvisserij Nederland, Stichting de Noordzee, het Wereld Natuur Fonds, Vereniging Natuurmonumenten en Greenpeace onder voorzitterschap van oud-politicus Dr. J.C. Terlouw. De projectgroep initieert en stimuleert belangeloos activiteiten die bijdragen tot het herstel van de aal op een zo kort mogelijke termijn. Jan Kranenbarg participeert vanaf 2009 namens RAVON als adviseur in deze projectgroep en Arthur de Bruin heeft in 2017 en 2018 een bijdrage geleverd middels korte films/video's zoals 'Met spanning wachten op de aal' waarin Sanne Ploegaert tekst en uitleg geeft over de glasaalmonitoring door vrijwilligersteams in het kader van het project Samen voor de Aal en de Werkgroep Ecologische Monitoring Noordzeekanaal.

- **Project Samen voor de Aal** – Samenwerkingverband in Zeeland & Zuid-Holland. Het uitvoeren van dit project is mede mogelijk dankzij: Hoogheemraadschap van Rijnland, Sportvisserij MidWest Nederland, Rijkswaterstaat West-Nederland Noord, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Waternet, Gemeente Amsterdam, Hoogheemraadschap van Delfland, Waterschap Hollandse Delta, Rijkswaterstaat West- Nederland Zuid, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Scheldestromen, Rijkswaterstaat Zee en Delta, Provincie Zeeland, World Fish Migration Foundation.
- **Project Monitoring trekvissen Noordzeekanaal en Ommelanden – Samenwerkingverband in Noord-Holland.** Programma Ecologische Verbindingszone Noordzeekanaal en Ommelanden. Samenstelling projectgroep: Bart Schaub (Hoogheemraadschap van Rijnland), Maikel van Breugel (Sportvisserij MidWest Nederland), Marco van Wieringen, Karen Zwerver, Hans Overbeek (Rijkswaterstaat West-Nederland Noord), Rik Beentjes (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier), Jacques van Alphen (Waternet/Waterschap Amstel, Gooi en Vecht), Geert Timmermans (Gemeente Amsterdam), Ad Stavenuiter (Provincie Noord-Holland) & Remco Barkhuis (Port of Amsterdam).
- **NatureToday** – Sinds 2008 publiceren biologen van natuurorganisaties en kennisinstellingen, waaronder RAVON, dagelijks twee natuurberichten over actuele ontwikkelingen in de natuur in Nederland op NatureToday.com (tot 2015 bekend onder de naam Natuurbericht.nl). Nature Today heeft het doel de samenleving te informeren over actuele gebeurtenissen in de natuur door gebruik te maken van:
    - Resultaten uit bestaande ecologische monitoringprogramma's;
    - Aanwezige ecologische kennis bij natuurorganisaties en kennisinstellingen;
    - Nieuwe programma's en ICT-technologieën voor analyse, voorspelling en (live) visualisatie van gebeurtenissen in de natuur.

  Het totale aantal unieke bezoekers van de website NatureToday.com per maand is 80.000-110.000 (stand 31-12-2018) en groeit nog steeds. De nieuwsbrief wordt inmiddels aan ruim 19.000 abonnees toegezonden (stand 31-12-2018). RAVON-bijdragen (pagina's) worden tussen de 1.700-6.500 keer bezocht per bericht.
- **De Groene academie** – RAVON is samen met diverse andere natuur- en soortenorganisaties betrokken bij de website ***degroeneacademie.nl*****.** De Groene academie is het centrale loket waar vraag en aanbod van opleidingen in natuur en landschap samenkomen.
- **Vivara Natuurbeschermingsproducten** – een postorderbedrijf dat producten voor dieren in en rond de tuin verkoopt. In 2018 heeft RAVON weer een samenwerkingsovereenkomst afgesloten voor 5 jaren. We werken samen op het gebied van de ontwikkeling en promotie van producten voor in het wild levende dieren, met name die dieren waar RAVON zich voor inzet. Met deze samenwerking proberen wij de naamsbekendheid van elkaars organisaties te vergroten. Vivara ondersteunt diverse vrijwilligersactiviteiten van RAVON zoals het Hemelvaartweekend, het Vissenweekend, de vrijwilligersdag en de website Padden.nu.

Internationaal:

- **Reptile Amphibian Conservation Europe (RACE)** – opgericht door RAVON op 17 juli 2017 in Nijmegen, is een samenwerkingsverband van Amphibian and Reptile Conservation Trust (UK), Naturschutzbund Deutschland (NABU, Germany), Société Herpétologique de France (France), Info fauna – Centre Suisse de cartographie de la

faune (CSCF) & Koordinationsstelle für Amphibien- und Reptilienschutz in der Schweiz (KARCH; Switzerland) en RAVON. The objectives of the Foundation are to promote and undertake initiatives to conserve reptiles and amphibians and their habitats, especially in Europe. This will be achieved through developing a network of associated national conservation organisations in herpetofauna all over Europe, like sister organisations as Butterfly Conservation Europe (BCE), BatLife Europe and BirdLife Europe.

- **Societas Europaea Herpetologica (SEH)** – Raymond Creemers is lid van het Mapping Comittee (MC), die een online atlas voor de europese herpetofauna heeft uitgebracht. Ronald Zollinger vertegenwoordigt Nederland in de Conservation Committee van de Societas Europaea Herpetologica (SEH-CC). De SEH-CC zet zich in voor zowel de lobby op het politieke vlak als het geven van praktische adviezen over bedreigde Europese herpetofauna. Zij combineert vergaderingen vaak met veldexcursies om de situatie over bedreigde soorten en hun habitats gezamenlijk, als expertgroep, te beoordelen.
- **European Pond Conservation Network (EPCN)** – een Europese herpetologische club. Ronald Zollinger participeert namens RAVON in dit comité. RAVON is vertegenwoordiger voor de Benelux van het EPCN.
- **Conservation Biology Center (CBC)** – Het CBC richt zich op a) het begrijpen van de mechanismen en de impact van bedreigingen (vervuiling, veranderingen in landgebruik en klimaatverandering) op populaties en op ecosystemen, op b) het bestuderen van de reacties van soorten en populaties op bedreigingen en c) het formuleren en beoordelen van maatregelen om bedreigingen tegen te gaan ten behoeve van de bescherming van soorten en populaties. RAVON is partner van het CBC.
- **DNAqua.net** – RAVON participeert sinds 2017 in de COST action DNAqua.net. Doel van dit project uitwisseling van kennis rondom eDNA-toepassingen en het vinden van consensus omtrent methoden. Het betreft een samenwerking tussen wetenschappers, waterbeheerders, politici en andere belanghebbenden. RAVON participeert in de werkgroepen over Maatlatten (WG2) en monster- en analysemethoden (WG3). Daarnaast leidt RAVON de subwerkgroep eDNA maatlatten vissen. Binnen deze subwerkgroep wordt onder andere in overleg met andere landen verkend of het mogelijk is de huidige maatlatten te “renoveren” of "herbouwen" zodat deze gebruik kunnen maken van eDNA data.
- **International Union for Conservation of Nature (IUCN)** – Een wereldwijde koepelorganisatie voor natuurorganisaties en overheden. Zij richt zich op onderzoek en bescherming via internationale samenwerking en uitwisseling van kennis. Ook lobbyt ze naar overheden. RAVON is lid van de Nederlandse afdeling. In december 2018 ontvingen wij op een bijeenkomst van IUCN-NL € 10.000 voor het beschermen van de Antilliaanse leguaan op Sint Eustatius.

3 Vrijwilligers en donateurs

Aan de basis van RAVON staan onze vrijwilligers. RAVON investeert niet alleen in het werven van nieuwe vrijwilligers, maar ook in het versterken van de band met onze huidige vrijwilligers via opleiding, voorlichting en projecten die op vrijwilligers zijn gericht. Dankzij onze donateurs en sponsoring wordt dit ook deels financieel mogelijk gemaakt.

Meer dan 3.000 vrijwilligers inventariseren en monitoren de reptielen, amfibieën en vissen in Nederland. De verzamelde en gevalideerde gegevens zijn te raadplegen door overheden, terrein beherende organisaties en adviesbureaus.

3.1 Werkgroepen en afdelingen

De RAVON-vrijwilligers zijn georganiseerd in werkgroepen en lokale of regionale afdelingen. Binnen deze afdelingen en werkgroepen verrichten vrijwilligers vaak in groepjes inventarisatie- of ander veldwerk. Daarnaast worden ook lokaal en regionaal activiteiten, zoals excursies, lezingen en basiscursussen voor de leden georganiseerd. De adressen en contactpersonen van de afdelingen en werkgroepen staan vermeld op de RAVON-website: *www.ravon.nl/werkgroepen.* In 2017 en 2018 waren er 18 werkgroepen en afdelingen bij RAVON actief.

3.2 Donateurs

RAVON heeft ruim 1.000 donateurs die het werk van RAVON ondersteunen. Zij ontvangen vier keer per jaar het tijdschrift RAVON en kunnen met korting producten aanschaffen in de RAVON-webwinkel. Omdat wij graag de mening van onze donateurs wilden horen over ons tijdschrift RAVON hebben alle donateurs in 2018 een digitale enquête ontvangen. 134 personen hebben deze kans gegrepen en de enquête ingevuld. In paragraaf 4.3 (Tijdschriften en nieuwsbrieven) volgt kort een terugkoppeling.

3.3 Activiteiten

3.3.1 Telprojecten

Er zijn verschillende soorten telprojecten waarvoor vrijwilligers zich kunnen aanmelden, die veel of weinig tijd kosten en waarvoor meer of minder kennis en ervaring zijn vereist. Een overzicht van alle telprojecten is te vinden op *www.ravon.nl/tellen*

In 2018 is extra aandacht gegeven aan het Meetprogramma Reptielen dat in dat jaar 25 jaar bestond en het telproject Padden.nu dat 10 jaar bestond.

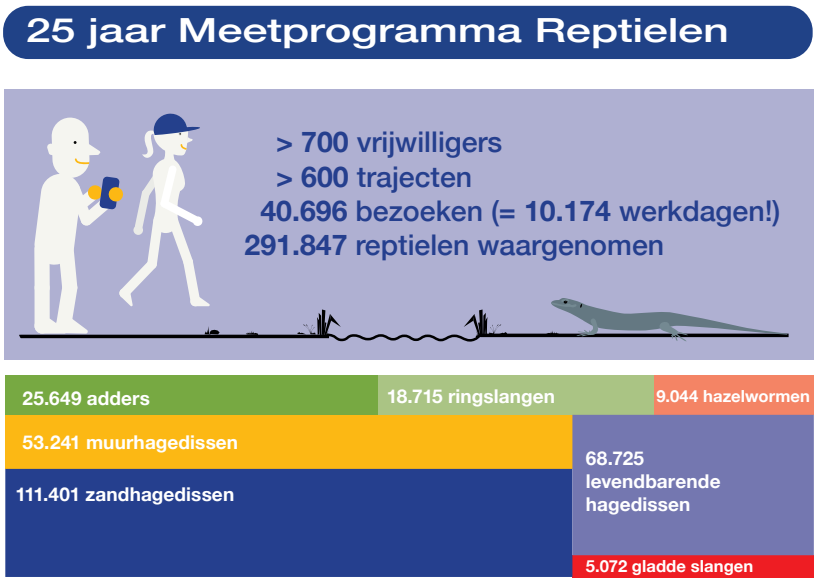

3.3.2 Hemelvaartweekend en Vissenweekend

Jaarlijks organiseert RAVON tijdens Hemelvaart het 4 dagen durende inventarisatieweekend van reptielen en amfibieën; in 2017: Sallandse Heuvelrug en in 2018: Zuid-Limburg. De verslagen van deze hemelvaartweekenden zijn te downloaden op: *www.ravon.nl/hemelvaartweekend*

Jaarlijks organiseert RAVON samen met regionale werkgroepen en waterbeheerders in het najaar het 3 dagen durende vissen-inventarisatieweekend; in 2017: Gelderland en in 2018: Utrecht. De verslagen van deze vissenweekenden zijn te downloaden op: *www.ravon.nl/vissenweekend*

Beide weekenden worden goed bezocht door vrijwilligers en belangstellenden.

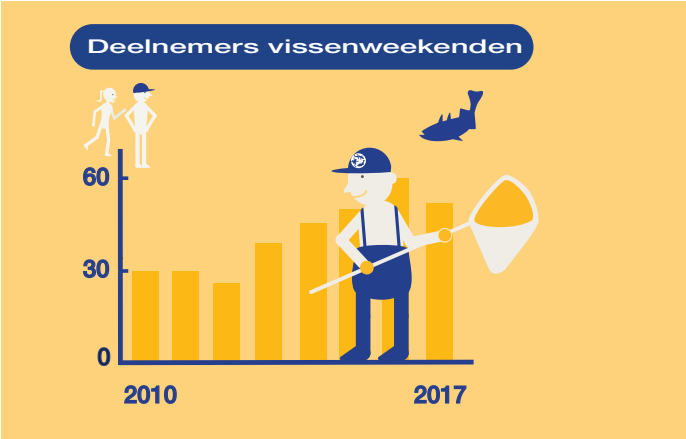

3.3.3 RAVON-dag

Jaarlijks organiseert RAVON op de tweede zaterdag van november te Nijmegen een lezingendag voor donateurs, vrijwilligers en belangstellenden. Deze dag wordt door 300-400 mensen bezocht. Meer informatie is te vinden op: *www.ravon.nl/ravondag*

Tijdens de RAVON-dag reiken wij de Lendersprijs uit aan iemand die een grote bijdrage heeft geleverd aan de bescherming van reptielen, amfibieën en/of vissen. In 2017 is deze prijs uitgereikt aan Theo Schuurmans en in 2018 aan Wim de Wild. In 2018 is ook een Jeugd-Lendersprijs uitgereikt aan Jesper Berndsen. Voor meer informatie over de Lendersprijs en de winnaars: *www.ravon.nl/lendersprijs*

3.3.4 Vrijwilligersdagen

De inzet van de RAVON-vrijwilligers voor reptielen, amfibieën en vissen is heel belangrijk, want 'beschermen doen we samen. Samen met alle RAVON-vrijwilligers leggen we de basis voor het beschermen van soorten en hun leefgebieden. Ook in 2017 en 2018 hebben we met actieve vrijwilligers belangrijke onderwerpen besproken tijdens een vrijwilligersdag en hun aanbevelingen zoveel mogelijk verwerkt in ons beleid. In ons tijdschrift RAVON 68 (maart 2018) hebben wij in het artikel 'De vrijwilliger centraal' beschreven wat we met alle aanbevelingen uit 2016 en 2017 hebben gedaan. Dit artikel is op te vragen bij het RAVON-kantoor (*kantoor@ravon.nl*). In 2018 is gesproken over communicatie, opleiding (scholing), projecten, gegevensinvoer en validatie.

3.3.5 Excursies

Afdelingen, werkgroepen en medewerkers van RAVON verzorgen ieder jaar excursies, zie bijlage 1 onderdeel 11 voor een overzicht van alle excursies in 2017 en 2018. Deze excursies worden goed bezocht en voorzien duidelijk in een behoefte van vrijwilligers en belangstellenden. De excursies worden aangekondigd op *www.ravon.nl/agenda*

In 2017 was de excursieverdeling als volgt:

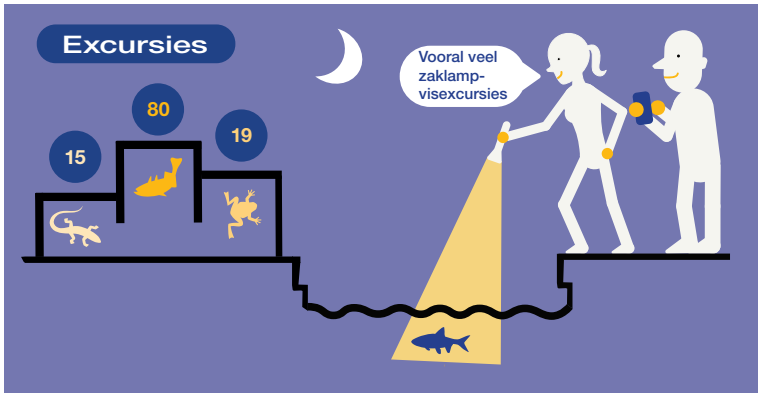

3.3.6 Presentaties en lezingen

Het aantal presentaties en lezingen neemt nog ieder jaar toe, zie bijlage 1 onderdeel 12 voor een overzicht van alle excursies in 2017 en 2018. De meeste presentaties en lezingen zijn op verzoek van derden voor symposia, congressen of andere evenementen.

De meeste presentaties zijn vrij toegankelijk voor onze vrijwilligers en andere geïnteresseerden en worden ook vrijgegeven op *www.ravon.nl/agenda*.
Meer informatie: *www.ravon.nl/Zakelijk/Educatie/Excursies*

3.3.7 Cursussen, workshops en symposia

RAVON biedt diverse cursussen en workshops aan op het gebied van zoetwatervissen, amfibieën en reptielen. De basiscursussen Zoetwatervissen en Reptielen en Amfibieën zijn bedoeld om vrijwilligers en professionals op weg te helpen met deze soortgroepen. Deze cursussen bestaan uit één dagdeel theorie, gevolgd door een praktijkgedeelte. Er wordt daarbij ingegaan op de herkenning, ecologie, inventarisatiemogelijkheden, wetgeving en relatie met water- en natuurbeheer. Zie bijlage 1 onderdeel 10 voor een overzicht van alle cursussen en workshops in 2017 en 2018.
Meer informatie: *www.ravon.nl/Zakelijk/Educatie/Excursies*

In 2018 zijn de basiscursussen (theoriedeel) voor het eerst ook aangeboden tijdens de RAVON-dag. Deze basiscursussen waren volgeboekt met 50 deelnemers per cursus. Vanwege dit grote succes is besloten dit in 2019 te herhalen.

3.4 Ondersteuning

3.4.1 Scholing

In 2017 en 2018 werd via e-learning gratis scholing aangeboden aan vrijwilligers, maar hiervan werd te weinig gebruik gemaakt, dus daar zijn we mee gestopt. De animaties en educatieve korte films zijn nog wel beschikbaar op het RAVON YouTube-kanaal: *www.tinyurl.com/repamvis*

3.4.2 Begeleiding in het veld / ontheffingen

Vrijwilligers die zich voor langere tijd willen inzetten voor monitoring worden door RAVON-medewerkers in het veld begeleid.

RAVON is gemachtigd door het ministerie van LNV, om ontheffingen uit te geven op de Natuurbeschermingswet. Deze ontheffing geldt voor de in de wet genoemde verbodsbepalingen m.b.t. beschermde reptielen, amfibieën en vissen. Deze ontheffing is nadrukkelijk geen betredingsvergunning, of een ontheffing op basis van andere wetten en regelingen. De ontheffing is geldig tot 24 mei 2021 (en geldt dus ook als ontheffing voor het vangen van soorten van de nieuwe Natuurwet). Vrijwilligers kunnen een ontheffing aanvragen via *www.ravon.nl/ontheffing*. In 2017-2018 zijn 582 ontheffingen uitgegeven.

3.4.3 Financiële ondersteuning

RAVON ondersteunt de vrijwilligers van werkgroepen en afdelingen jaarlijks met een financiële bijdrage voor de aanschaf van (veld)materialen van maximaal € 500,-. Vaak wordt de bijdrage gebruikt voor de aanschaf van adderhandschoenen, schepnetten, waadpakken, zaklampen of cuvetten. In 2017 en 2018 hebben 8 werkgroepen/afdelingen gebruik gemaakt van deze regeling.

Tijdens de RAVON-dag in november wordt een bijdrage van maximaal € 1.500,- toegekend uit het RAVON-stimuleringsfonds. Dit fonds is met name bedoeld voor landelijke, provinciale, regionale of lokale (RAVON)werkgroepen, maar ook particuliere personen (vrijwilligers) kunnen er een beroep op doen. In 2017 is deze bijdrage toegekend aan Viswerkgroep De Prik (*www.ravon.nl/DePrik*) voor hun 25-jarig jubileum en de ondersteuning van hun activiteiten, en in 2018 aan Arnold van Rijsewijken zijn mede-auteurs voor het schrijven en uitgeven van een boek over de gladde slang. Meer informatie over dit fonds:
www.ravon.nl/stimuleringsfonds

4 Public relations en voorlichting

In 2017 is besloten het logo van RAVON te vernieuwen en de huisstijl te gaan professionaliseren. Er zijn in de jaren 2017 en 2018 vele aanpassingen doorgevoerd in eindproducten om de herkenbaarheid van RAVON te vergroten.
In deze jaren zijn wij ook gestart met het gebruik van animaties en infographics en zijn (promotie) video's gemaakt, zie het RAVON YouTube-kanaal:
https://youtube.com/c/ravonnederland

Nieuwe logo vanaf 2017:

RAVON

Infografic uit jaarverslag 2017:

4.1 Websites

RAVON beheert diverse websites die hieronder kort worden toegelicht.

www.ravon.nl – Is de algemene website van RAVON die een belangrijke bron van informatie vormt voor de achterban en andere geïnteresseerden. De pagina's met soortinformatie behoren tot de best bekeken pagina's van de website. Daarnaast stonden ook de RAVON-agenda en de helpdeskpagina over kwakende kikkers in de top 10 van best bekeken pagina's in 2017. Iets meer dan de helft van de bezoekers bezocht de website via een smartphone of tablet. In 2017 en 2018 is de website opnieuw vormgegeven en de lancering vond plaats medio 2018.

www.padden.nu – Is een internetplatform voor vrijwilligers en (bijna 100) paddenwerkgroepen om de amfibieën te helpen bij een veilige oversteek van wegen tijdens de voorjaarstrek naar de voortplantingswateren. In 2017 werden dankzij deze vrijwilligers meer dan 230.000 padden en kikkers veilig de weg overgezet. Tijdens de voorjaarstrek worden dagelijks het aantal overgezette dieren doorgegeven en met behulp van deze gegevens maakt RAVON jaarlijks een uitgebreid rapport van de resultaten die via de website te downloaden is.

www.broeihopen.nl – Is een kennisplatform voor vrijwilligers en werkgroepen om de ringslang te helpen bij de voortplanting door de aanleg van meer broeihopen. Dit platform is eind 2016 beschikbaar gekomen en in 2018 maakten er al 27 werkgroepen gebruik van.

www.SOSsalamander.nl – Onze website voor de bescherming van salamanders.
www.SOSiguana.org – Onze website voor de bescherming van de Antilliaanse leguaan.
www.slangenportaal.nl – In 2017 is het Slangenportaal verder ontwikkeld en heeft het een responsive design gekregen. Daarmee is het portaal goed te gebruiken op zowel pc, laptop, tablet als smartphone. In combinatie met de mogelijkheid om middels GPS de locatie te bepalen, kunnen gegevens direct in het veld worden ingevoerd. Een andere update die in 2017 is doorgevoerd, is een verbeterd algoritme voor het vergelijken van de foto's. Hierdoor gaat het zoeken naar 'matches' sneller.

4.2 Sociale media

RAVON was in 2017 en 2018 actief op Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram en YouTube. Een team van RAVON-medewerkers is verantwoordelijk voor het regelmatig plaatsen van de social media berichten.

4.3 Tijdschrift en nieuwsbrieven

In de jaren 2017-2018 zijn 8 nummers van het tijdschrift RAVON en 8 nieuwsbrieven Schubben & Slijm verschenen.

Bijlage bij het decembernummer van tijdschrift RAVON is het waarnemingenoverzicht. Ieder jaar geven vrijwilligers veel waarnemingen door van reptielen, amfibieën en vissen via de invoerportalen Telmee.nl, NDFF-invoer, of Waarneming.nl. Het gaat daarbij zowel om losse waarnemingen als projectgebonden waarnemingen. Op basis daarvan stellen wij jaarlijks een waarnemingenoverzicht samen waarbij we per soort de resultaten presenteren in de vorm van kaarten waarin met stippen de uurhokken (5x5 km) zijn weergegeven waar de soort is waargenomen. Ook is per soortgroep een korte toelichting op deze kaarten gegeven. Het waarnemingenoverzicht kan worden gedownload op *www.ravon.nl/tijdschrift* (bij "Bijlagen").

Omdat wij graag de mening van onze donateurs wilden horen over ons tijdschrift RAVON hebben alle abonnees in 2018 een digitale enquête ontvangen 134 personen hebben deze kans gegrepen en hieronder volgt kort een terugkoppeling.

Ruim 100 van de 134 personen lezen ons tijdschrift al 5 jaar of langer. De helft van de respondenten heeft een natuurgerelateerde baan. Veel respondenten zijn naast donateur ook als vrijwilliger aan RAVON verbonden.
Het totale beeld is positief. 90% is tevreden over de frequentie (4x per jaar) waarmee het tijdschrift wordt uitgegeven en leest zowel de artikelen als de rubrieken in het tijdschrift (bijna) altijd. De artikelen worden door ruim 90% als goed beoordeeld. Artikelen van alle soortgroepen worden gelezen, maar amfibieën en reptielen zijn onder de respondenten favoriet. Er zijn echter wel veel 'jongeren' (leeftijdsklasse 15 t/m 40) die graag visartikelen lezen. De meest populaire onderwerpen zijn bescherming, beheer en inrichting, verdiepende artikelen over een soort en verspreidingsonderzoek/gebiedsinventarisaties. Het minst populair zijn 'human interest', natuurwetgeving en onze soorten in het buitenland. Veel respondenten geven aan dat het tijdschrift ook gelezen wordt door familieleden (47%), collega's (26%) en vrienden (26%). Het tijdschrift wordt dus gedeeld en doorgegeven.

Tot slot blijken van de andere media van RAVON vooral Schubben & Slijm, de website, natuurberichten en herkenningskaarten veel gebruikt, ook onder jongeren. Onze social media worden door alle leeftijden gevolgd, met de nadruk op jongeren. Als totaalcijfer voor het blad rolde er een mooie 8 uit.

De redactieleden hebben alle resultaten besproken en gaan hun uiterste best doen hier de komende jaren rekening mee te houden. Ook alle aanvullende tips en de inhoudelijke afstemming tussen tijdschrift RAVON en nieuwsbrief Schubben & Slijm staan op onze agenda voor de komende jaren.

4.4 Natuurberichten

RAVON heeft in 2017 en 2018 ruim 100 natuurberichten uitgegeven die zijn gepubliceerd via de website *www.NatureToday.com*. Een overzicht van de natuurberichten die verschenen zijn 2017 en 2018 is te vinden in bijlage 1, onderdeel 9.
Zie paragraaf 2.5 voor meer informatie over NatureToday.

4.5 RAVON-stand

Op aanvraag kan er een RAVON-stand aanwezig zijn tijdens evenementen zoals landelijke dagen, symposia of congressen. Omdat de bezetting van de stand vooral draait op vrijwilligers kunnen wij niet alle aanvragen honoreren. Zij bijlage 1, onderdeel 6 voor de evenementen in 2017 en 2018 waar de RAVON-stand aanwezig was.

4.6 Overige PR-uitingen

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle artikelen, (stage)rapporten, tekstbijdragen aan boeken en bijdragen aan radio, televisie, tijdschriften, kranten en digitale nieuwssites die verschenen zijn 2017 en 2018.

5 Opdrachtgevers, fondsen en partners

Wij zijn onze opdrachtgevers, fondsen en samenwerkingspartners zeer erkentelijk voor het in RAVON gestelde vertrouwen en de prettige samenwerking. Onze partners in 2017 en 2018:

Diverse opdrachtgevers & samenwerkingsverbanden
3Angle EPCM VOF, Aaf Verkade advies stadsgrachten, ACO BV, Adviesbureau Wieland, Altenburg & Wymenga, Arcadis Nederland BV, ARG-UK Amphibian and Reptile Conservation Trust, Ark Natuurontwikkeling, Arfman Hekwerk BV, Aquaflow BV, BIJ 12, , Brabants Landschap, Bureau Biota, Bureau FaunaX, Bureau Waardenburg BV, Bureau ZET, Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Conservation Biology Center (CBC), Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland, De Bomenstichting, De Groene academie, De Vlinderstichting, DLO-Alterra, DNAqua.net, Dolmans Landscaping, Dutch Wildlife Health Center (DWHC), EcoGroen Advies BV, Ecologica, EIS Kenniscentrum Insecten, Elisabeth Strouven Fonds, Els & Linde BV, European Pond Conservation Network (EPCN), FLUOR Infrastructure BV, Förderverein Feldberg-Uckermärkische-seenlandschaft, Gelders Landschap, GEM Bloemendalerpolder CV, Geonius Infra, Geofoxx, Global Biodiversity Information Facility (GBIF), Green Reeuwijkse Hout BV, Greenpeace, Groene 11, Het Zeeuwse Landschap, Info fauna – Centre Suisse de cartographie de la faune (CSCF) & Koordinationsstelle für Amphibien- und Reptilienschutz in der Schweiz (KARCH; Switzerland), It Fryske Gea, IUCN-NL, IVN afd. Alphen a/d Rijn, IVN Brabant, IVN Zuid-Holland, John Melis Ecologie, KNNV Bryologische Werkgroep, Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging, Landesamt für Umwelt, Landschap Noord-Holland, Landschapsbeheer Drenthe, LandschappenNL, Limburgs Landschap, Loo Plan, Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van LNV, Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), NABU Naturschutzbund Deutschland (NABU, Germany), NatureToday, Natuurbalans-Limes Divergens BV, Natuurloket, Natuurmonumenten, Natuurplaza, Natuurpunt Beheer VZW, NCB Naturalis, Nederlands Expertise Centrum Exoten (NEC-E), Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA), NLBIF, Orvion Recreatiepark Ter Spegelt, Port of Amsterdam, Prins Bernhard Cultuurfonds, ProRail, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RIVM, Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Rijkswaterstaat Utrecht, Rijkswaterstaat West-Nederland, Rijkswaterstaat West-Nederland Noord, Rijkswaterstaat West- Nederland Zuid, Rijkswaterstaat Zee en Delta, Société Herpétologique de France (France), Societas Europaea Herpetologica (SEH), Soorten.nl, Sportvisserij Nederland, Sportvisserij Mid-West Nederland, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Staatsbosbeheer, Stenapa, Steunstichting VZZ, Stichting ANEMOON, Stichting Bargerveen, Stichting Herpetofauna, Stichting IKL, Stichting Natuurwerkgroep, Stichting de Noordzee, Stichting FLORON, Stichting SoortenNL, Stichting STW technologie, STOWA, Unie van Marken, Van der Hucht De Beukelaar Fonds, Vereniging van Bos- en natuureigenaren (VBNE), Velo Beheer, Vereniging Natuurmonumenten, VisAdvies BV, VIVARA Natuurbeschermingsproducten, Vlaamse Milieumaatschappij, Vogelbescherming Nederland, Wereld Natuur Fonds, Witteveen & Bos, World Fish Migration Foundation, Zoogdiervereniging.

Universiteiten en opleidingen:
Aeres Hogeschool Almere, AOC De Groene Welle Sportvisacademie, de Groene Academie, HAS Den Bosch, Helicon Velp MBO en HBO, HZ University of applied science, International Industrial and environmental Biology Bremen, Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW),

Nord Universität, Obuda University, Prinsentuin College Natuur, Radboud Universiteit Faculteit NWI, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Utrecht, Wageningen Universiteit, Van Hall Larenstein Velp & Leeuwarden, Wageningen Environmental Research, Wateropleidingen

Waterschappen, waterbedrijven, gemeentes en provincies

Gem. Aa en Hunze, gem. Amsterdam, gem. Bergen, gem. Breda, gem. Deventer, gem. Haarlem, gem. Hulst, gem.Meierijstad, gem. Nieuwegein, gem. Utrecht, gem. Wageningen, gem. Westerveld, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Hoogheemraadschap Hollands-Noorderkwartier, Hoogheemraadschap Schieland & Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap Delfland. Hoogheemraadschap van Rijnland, WS Aa en Maas, WS Amstel Gooi & Vecht, WS Brabantse Delta, WS De Dommel, WS Drents Overijsselse Delta, WS Fryslan, WS Hollandse Delta, WS Hunze en Aa's, WS Noorderzijlvest, WS Rijn & IJssel, WS Rivierenland, WS Scheldestromen, WS Vallei & Veluwe, WS Vechtstromen, Prov. Drenthe, prov. Gelderland, prov. Groningen, prov. Limburg, prov. Noord-Brabant, prov. Noord-Holland, prov. Overijssel, prov. Utrecht, prov. Zuid-Holland, prov. Zeeland. Vitens NV, Waternet.

6 Financieel jaarverslag

RAVON werkt op non-profit basis: het eventuele positieve resultaat van de jaarrekening wordt weer geïnvesteerd in de doelstelling van de organisatie.

Stichting RAVON is als kleine stichting niet gehouden aan een accountantsverklaring (artikel 396, lid 1, BW2). De Raad van Toezicht van Stichting RAVON heeft Bol Accountants B.V. te Nijmegen wel opdracht gegeven tot werkzaamheden voor een beoordelingsverklaring. De door het bestuur en de Raad van Toezicht goedgekeurde jaarrekeningen worden vanuit ieder jaar gepubliceerd op de RAVON-website: *www.ravon.nl/anbi*.

Wilt u meer weten over de financiën, dan kunt u contact opnemen met RAVON: *financien@ravon.nl* of 024-7410600.

6.1 Omzet

De omzet van RAVON (inclusief FLORON-bureau) was in 2017: € 2.224.967 en in 2018: € 2.598.025. Het jaar 2017 werd afgesloten met een negatief resultaat; 2018 met een positief resultaat.

6.2 Reserve

Het resultaat over het boekjaar 2017 is vastgesteld op € 50.778 negatief.
Hiervan is € 20.526 ten laste gebracht van de bestemmingreserve en € 30.252 van de algemene reserve.

Het resultaat over het boekjaar 2018 is vastgesteld op € 98.138,- positief.
De bestemmingsreserve van € 6.921,- valt vrij, dit betekent dat € 105.059 aan de continuïteitsreserve wordt toegevoegd.

Bijlage 1 Publicatielijst 2017-2018

In deze lijst is alle ons bekende informatie opgenomen, maar deze is voor de onderdelen 8 en 9 zeker niet compleet.

INHOUDSOPGAVE

1. Artikelen
2. Rapporten
3. Stagerapporten
4. Boeken en tekstbijdragen aan boeken
5. RAVON-uitgaven
6. RAVON-stand
7. Radio en televisie
8. Tijdschriften en kranten
9. Digitale nieuwssites
10. Cursussen en workshops
11. Excursies
12. Presentaties en lezingen
13. Natuurplaza activiteiten
14. Overig

1. Artikelen

Allain, S.R., T. Stark, & S. Viernum, 2017. An update on Crowdfunding for chytrid 2.0. FrogLog 118: 29.

Arias-Robledo, G., T. Stark, R.L. Wall & J.R. Stevens, 2018. The toad fly *Lucilia bufonivora*: its evolutionary status and molecular identification. Medical and Veterinary Entomology. (*doi: 10.1111/mve.12328*)

De Bruin, A. W. Patberg, G. Berg & J. Kranenbarg, 20017. Noodzaak van schadebeperkende maatregelen voor vissen bij schonen en baggeren. RAVON 67, 19(4): 68-72.

Burg, M.P. van den, P.G. Meirmans, T.P. van Wagensveld, B. Kluskens, H. Madden, M.E. Welch & J.A.J. Breeuwer, 2018. The Lesser Antillean Iguana (*Iguana delicatissima*) on St. Eustatius: genetically depauperate and threatened by ongoing hybridization. Journal of Heredity 109: 426-437. (*https://doi.org: 10.1093/jhered/esy008*)

Burg, M.P. van den, H. Madden, T.P. van Wagensveld & C. Buma, 2018. Anthropogenic mortality in the critically endangered Lesser Antillean Iguana (*Iguana delicatissima*) on St. Eustatius. IRCF Reptiles & Amphibians 25(2)120-124.

Burg, T. van de, 2018 Urgent conservation action needed to save the Lesser Antillean Igauna. BioNews 13: 3-5.

Canessa, S., C. Bozzuto, E.H. Campbell Grant, S.S. Cruickshank, M.C. Fisher, J.C. Koella, S. Lötters, A. Martel, F. Pasmans, B.C. Scheele, A. Spitzen - van der Sluijs, S. Steinfartz, B.R. Schmidt, 2018. Decision-making for mitigating wildlife diseases: From theory to practice for an emerging fungal pathogen of amphibians. J. Appl. Ecol. 2018 00:110. (*https://doi.org/10.1111/1365-2664.13089*)

Cho, H., J.Park, W. Choi, R.P.J.H. Struijk & D. Park, 2018. Multiple paternity in the endangered amur ratsnake (*Elaphe schrenckii*). Russian Journal of Herpetology . 25(1)61-70.

Delft, J. van & R. Struijk, 2018. Roodwang, geelwang, geelbuik; hoe staat het met de lettersierschildpad? Kijk op Exoten 23: 12-13.

Delft, J. van, 2018. Nederland stierkikkervrij. Kijk op Exoten 25: 10

Ganzevoort, W., R.J.G. van den Born, W. Halffman & S. Turnhout, 2017. Sharing biodiversity data: citizen scientists' concerns and motivation. Biodiversity and Conservation. 17 p. (*https://doi.org:10.1007/s10531-017-1391-z*)

Gilbert, M. & A. Spitzen-van der Sluijs, 2017. Amphibian fungal disease in the live animal trade. Mei 2017, OFI Journal Issue 84, pp 16-18.

Gilbert, M. & A. Spitzen, 2018 Health and biosecurity from an amphibian perspective. OFI Journal 88: 10-13.

Goverse, E. & M. de Zeeuw, 2017. Resultaten NEM Meetprogramma Amfibieën: aantalstrends. Schubben & Slijm 33: 12-13.

Goverse, E. & M. de Zeeuw, 2018. Resultaten NEM Meetprogramma Amfibieën: aantalsmonitoring. Schubben & Slijm 36: 12-14.

Grant, E.H.C., E. Muths, R.A. Katz, S. Canessa, M.J. Adams, J.R. Ballard, L. Berger, C.J. Briggs, J.T.H. Coleman, M.J. Gray, M.C. Harris, R.N. Harris, B. Hossack, K.P. Huyvaert, J. Kolby, K.R. Lips, R.E. Lovich, H.I. McCallum, J.R. Mendelson III, P. Nanjappa, D.H. Olson, J.G. Powers, K.L.D. Richgels, R.E. Russell, B.R. Schmidt, A. Spitzen-van der Sluijs, M.K. Watry, D.C. Woodhams & C.L. White, 2017. Using decision analysis to support proactive management of emerging infectious wildlife diseases. Frontiers in Ecology and the Environment 2017, 8p.

Herder, J., 2017. Verspreidingsonderzoek Reptielen en Amfibieën – Klaar voor de eindsprint.... Schubben & Slijm 31: 12-15.

Herder, J., 2018. Verspreidingsonderzoek Reptielen en Amfibieën – Eindresultaat 2012-2017.

Schubben & Slijm 35: 12-13.
Janssen, I. & M. de Zeeuw, 2017. Resultaten Meetprogramma Reptielen 2016. Schubben & Slijm 32: 12-14.
Janssen, I. & M. de Zeeuw, 2018. Resultaten Meetprogramma Reptielen 2017. Schubben & Slijm 37: 12-15.
Kranenbarg, J. & M. Schiphouwer, 2017. Passend monitoren. Visionair Vol. 11, No. 46: 24-27.
Kranenbarg, J., 2017. Overal waar water is, is vis? Het voorkomen van vissoorten in Hollandse duinwateren. Holland's Duinen 69: 2-7.
Kranenbarg, J., M. de Zeeuw, M. Schiphouwer, F. Smith & F. Spikmans, 2018. Resultaten Meetprogramma Zoetwatervissen. Schubben & Slijm 38: 12-14.
Kroes, R., E.E. van Loon, H.G. van der Geest, E. Goverse & M.E. Schiphouwer, 2017. Fatal attraction of freshwater flows: migration of glass eel (*Anguilla Anguilla L.)* from sea to inland waters. International Conference on Engineering and Ecohydrology for Fish Passage, Oregon State University, Corvallis (OR).
Matthews, J. R. Beringen, R. Creemers, H. Hollander, N. van Kessel H. van Kleef, S. van de Koppel, A.J.J. Lemaire, B. Odé, L.N.H. Verbrugge, A.J. Hendriks, A.M. Schipper, G. van der Velde & R.S.E.W. Leuven (2017). A new approach to horizon-scanning: Identifying potentially invasive alien species and their introduction pathways. Management of Biological Invasions (2017) Volume 8.
Patberg, W., G. Berg, A. de Bruin & J. Kranenbarg, 2017. De effectiviteit van schade beperkende maatregelen op de kant gezet.
Pawlowski, J., M.Kelly-Quinn, F. Altermatt, L. Apothéloz-Perret-Gentil, P. Beja, A. Boggero, A. Borja, A. Bouchez, T. Cordier, I. Domaizon, M. Joao Feio, A.F. Filipe, r. Fornaroli, W. Graf, J. Herder, B. van der Hoorn, J. I. Jones, M. Sagova-Mareckova, C. Moritz, J. Barquín, J.J.Piggott, M. Pinna, F.Rimet, B. Rinkevich, C. Sousa-Santos, V. Specchia, R. Trobajo, V. Vasselon, S. Vitecek, J. Zimmerman, A. Weingand, F. Leese & M. Kahlert, 2018. The future of biotic indices in the ecogenomic era: Integrating (e)DNA metabarcoding in biological assessment of aquatic ecosystems. Science of the Total Environment 637-638 (1295-1310). (*https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2018.05.002*)
Robledo, G.A., T. Stark, R. Wall & J.R. Stevens, 2018. The toad fly *Lucilia bufonivora*: its evolutionary status and molecular identification. Medical and Veterinary Entomology. (*https://doi.org: 10.1111/mve.12328*)
Rückert, S., F. Spikmans, H. Breeuwer & D. Roelofs, 2017. Kwetsbare kroeskarpers. Visionair Vol.11, No. 46: 30-32.
Schiphouwer, M., 2017. Samen voor de Aal op Voorne-Putten. In de Branding, magazine KNNV-afdeling Voorne, 2017-4.
Sillero, N., J. Campos, A. Bonardi, C. Corti, R. Creemers, P.-A. Crochet, J. Crnobrnja-Isailović, M. Denoël, G.F. Ficetola, J. Gonçalves, S. Kuzmin, P. Lymberakis, P. de Pous, A. Rodríguez, R. Sindaco, J. Speybroeck, B. Toxopeus, D.R. Vieites, & M. Vences, 2018. NA2RE is reliable but aims for improvement: an answer to Vamberger and Fritz (2018). Biologia online. (*https://doi.org/10.2478/s11756-018-0133-3*)
Spikmans, F. & A. de Bruin, 2017. Kleine marene duikt plotseling op in Nederland. RAVON 66, 19(3): 46-49.
Spikmans, F. & M. Scheepens, 2018. Venherstel voor amfibieën gedwarsboomd door Amerikaanse hondsvis. RAVON 71, 20(4): 68-72.
Spitzen-van der Sluijs, A., F. Pasmans, R.P.J.H. Struijk, M. Schils, P. Doornbos, F. van der Sterren, J. Rijks, M. Kik, B. Saucedo, W. Bosman & A. Martel, 2017. Course of an Isolated Ranavirus Outbreak in a *Pelobates fuscus* Population in The Netherlands. Journal of Herpetological Medicine and Surgery 26(3-4): 117-121.
Spitzen-van der Sluijs, A., S. Canessa, A. Martel en F. Pasmans, 2017. Fragile coexistence of a global

chytrid pathogen with amphibian populations is mediated by environment and demography. Proceedings of the Royal Society B. 284 20171444.

Spitzen-van der Sluijs, A., G. Stegen, S. Bogaerts, S. Canessa, S. Steinfartz, N. Janssen, W. Bosman, F. Pasmans & A. Martel, 2018. Post-epizootic salamander persistence in a disease-free refugium suggests poor dispersal ability of *Batrachochytrium salamandrivorans*. Scientific Reports vol. 8, Article number: 3800(2018). (https://doi.org:10.1038/s41598-018-22225-9)

Spitzen, A., M. Gilbert & T. Stark, 2018. Het onzichtbare zichtbaar gemaakt. Kijk op Exoten 24: 10-11.

Stark, T., C. Laurijssens, M. Weterings, A. Martel, G. Köhler & F. Pasmans, 2017. Prevalence of *Batrachochytrium dendrobatidis* in a Nicaraguan, micro-endemic Neotropical salamander, *Bilitoglossa mombachoensis*. Amphibia-Reptilia (2016). (https://doi.org:10.1163/15685381-00003077)

Stark, T., D. Brouwer, R. Ploeg, T. Lenders, 2017. First record of phoresy or possible parasitism by the fresh water leech *Helobdella stagnalis* (Glossiphoniidae) on *Lissotriton helveticus* (Caudata: Salamandridae) in the Netherlands. Herpetology Notes, Vol.10, pp.717-719.

Stark, T., A. Spitzen-van der Sluijs, A. Cunningham, M. Perkins & K. Seilern-Moy, 2017. A bumpy bussiness: effects of Dermocystid infections on the fitness of two palmate newt populations in the Netherlands. Conference paper. Amphibian Conservation Research Symposium.

Stark, T., R. Ploeg, D. Brouwer, D. Broek, & K. van Lieshout, 2017. Students secure the safe migration of amphibians in Leeuwarden (the Netherlands). Froglog, 118: 62-64.

Stark, T., A. Martel, F. Pasmans, V. Thomas, M. Gilbert & A. Spitzen-van der Sluijs, 2018. A European early warning system for a deadly salamander pathogen. Ark Newsletter Nr. 42: 12-14.

Stark, T., A. Martel, F. Pasmans, V. Thomas, M. Gilbert & A. Spitzen, 2018. A European early warning system for a deadly salamander pathogen. FrogLog 26 (1)(120): 42-43.

Struijk, R.P.J.H., W. Bosman & W. Spencer, 2017. Reintroduction and supplementation of the common spadefoot (*Pelobates fuscus*) in Noord-Brabant, the Netherlands. In: Menke, N. & G. Göcking (red.). Die Knoblauchkröte (*Pelobates fuscus*). Verbreitung, Biologie, Ökologie, Schutzstrategien und Nachzucht. LANUV-Fachbereich 75: 192-279.

Struijk, R.P.J.H., 2018. De Russische rattenslang, hoe zit het daar mee? Kijk op Exoten 22: 8-9.

Struijk, R.P.J.H. & C. van de Sanden, 2018. Foerageerobservaties van een exotische geelbuikschildpad in natuurgebied 't Hurkske, Gemeente Veghel. RAVON 70, 20(3): 53-56.

Stumpel, T., 2017. Onze ringslang krijgt erkenning als soort, RAVON 66, 19 (3): 61.

Stumpel, T. & I. Janssen, 2017. Onze ringslang is een eigen soort geworden, RAVON 19 (4): 78-80.

Verbrugge, L.N.H., J.J.C.W. van Delft, B.H.J.M. Crombaghs, S.J. Bouwens & W. Bosman, 2017. Belang van publiekscommunicatie voor succesvolle bestrijding van invasieve exoten. De Levende Natuur 118(6):222.

Wagensveld, T.P. van & K. Questel, 2018. Cuban Brown Anole (*Anolis sagrei*) Established on Anguilla. IRCF Reptiles and Amphibians. 25(2): 162-163.

Wagensveld, T.P. van & M.P. van den Burg, 2018. First record on fecundity of an Iguana hybrid and its implications for conservation: evidence for genetic swamping of *Iguana delicatissima* populations by non-native iguanas. Herpetology Notes 11: 1079-1082.

Zijll Langhout, M. van, R.P.J.H. Struijk, T. Könning, D. van Zuilen, K. Horvath, H. van Bolhuis, R. Maarschalkerweerd & F. Verstappen, 2017. Evaluation of bone mineralization by computed tomography in wild and captive European common spadefoots (*Pelobates fuscus*), in relation to exposure to ultraviolet B radiation and dietary supplements. Journal of Zoo and Wildlife Medicine: September 2017, 48(3):748-756. (https://doi.org:10.1638/2016-0238.1)

Zobel, M., T.P. van Wagensveld, H. Madden, M.P. van den Burg, 2018. Orange-bellied racer (*Alsophis rufiventris*); diet and arboreality. The Herpetological Bulletin 144: 26-28.

2. Rapporten

Bos-Groenendijk, G.I., C.A.M. van Swaay, A.W. Gmelig Meyling, T. Termaat, J. van Deijk, B. Koese, J.T. Smit, R.C.M. Creemers, J. Kranenbarg, O. Bos, M. La Haye, V. Dijkstra, L. Sparrius & B. Odé (2017). Het voorkomen van Habitatrichtlijnsoorten in Habitatrichtlijngebieden, Advies ten aanzien van wijzigingen in de Natura 2000- aanwijzingsbesluiten. Rapport VS2017.014, De Vlinderstichting, Wageningen.

Bosman, W., 2016. Kamsalamander in N2000-gebied "Landgoederen Oldenzaal". Uitwerking maatregelen instandhoudingsdoelstellingen kamsalamander Stichting RAVON, Nijmegen. 40 p.

Bosman, W. & F. Spikmans, 2017. Monitoring knoflookpad en kamsalamander in het leefgebied bij Barvoorde-Dakhorst in de periode 2012 - 2017. Effectmeting in het kader van een nieuwe waterwinning door Vitens. Rapportnummer 2012.035.6. Stichting RAVON, Nijmegen. 46p.

Bosman, W., A. Spitzen-van der Sluijs & R. Zollinger, 2017. Stand van zaken vuursalamander in Zuid-Limburg in 2016. Monitoring Bunderbos en Vijlenerbos en stand van zaken vuursalamanders in opvang bij Gaia-ZOO en DoeZOO. Rapport 2016.029. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bosman, W. & R.P.J.H. Struijk, 2018. Behoud en ontwikkeling van duurzame populaties van de knoflookpad in Gelderland. Rapport 2017.072. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bosman, W., A. Spitzen-van der Sluijs, M. Gilbert & R. Zollinger, 2018. Stand van zaken vuursalamander in Zuid-Limburg in 2017. Monitoring Bunderbos en Vijlenerbos en stand van zaken vuursalamanders in opvang bij Gaia-ZOO en DoeZOO. Rapport 2017.089. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bosman, W. & J. Janse, 2018. Monitoring knoflookpad en kamsalamander in het leefgebied bij Barvoorde-Dakhorst in 2018. Effectmeting uitgevoerd in het kader van een nieuwe waterwinning door Vitens. Rapport 2018.104. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bosman, W. & J. Janse, 2018. Aanwezigheid poelkikker in een perceel aan de Middenlaan in Doorn. Rapport 2018.146. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de, 2017. Realisatie van beheer- en inrichtingsmaatregelen voor het behoud en de uitbreiding van populaties grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*). Rapport 2015.057. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de, 2017. Nulmeting grote modderkruiper in Natura 2000-gebied Kornsche Boezem. Onderzoek naar de effecten van soortgerichte inrichtingswerkzaamheden en vergroting van het oppervlakte leefgebied. Rapport 2016.112. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de & J. Kranenbarg, 2017. Verspreidingsonderzoek grote modderkruiper Waterschap Rivierenland 2013 en 2016. Actualisatie verspreiding en strategie instandhouding. Rapport 2016.081. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de & J. Kranenbarg, 2017. Verkenning kansen Groene Golf. Potenties voor vismigratie en soortdiversiteit door inzet van stuwen. In opdracht van Waterschap Aa en Maas. Rapport 2016.085. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de & J. Kranenbarg, 2017. Vismigratie naar en binnen twee beekmondingen langs de Gelderse IJssel. Evaluatie van vismigratievoorzieningen bij gemalen en stuwen in de Grote Beek en Voorsterbeek op basis van telemetrisch onderzoek in de periode 2014-2016. Rapport 2014.053/2014.076. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de, 2017. Monitoring grote modderkruiper in Natura 2000-gebied Kornsche Boezem. Onderzoek naar de effecten van soortgerichte inrichtingswerkzaamheden en vergroting van het oppervlakte leefgebied. Voortgangsrapportage 2016-2017. Rapport 2017.063. Stichting RAVON, Nijmegen.

Bruin, A. de, 2017. Nulmeting rivierdonderpad Natura 2000-gebied Drentsche Aa. Rapport

2017.079. Stichting RAVON, Nijmegen.
Bruin, A. de & M. Vos, 2017. Monitoring grote modderkruiper in Nature 2000-gebied Langstraat. Rapport 2017.080. Stichting RAVON, Nijmegen.
Bruin, A. de, R. ter Harmsel & J. Kranenbarg, 2017. Instandhouding grote modderkruiper in Gelderland. Noodzakelijke beheer- en inrichtingsmaatregelen voor het behoud en de uitbreiding van populaties. Rapport 2015.155. Stichting RAVON, Nijmegen.
Bruin, A. de, 2017. Pilot cameramonitoring. Vismigratievoorziening gemaal Voorsterbeek. Rapport 2017.115. Stichting RAVON, Nijmegen.
Bruin, A. de, J. Kranenbarg & F. Spikmans, 2017. Inventarisatie rivierprik in Oude Grift. Rapport 2017.144. Stichting RAVON, Nijmegen.
Bruin, A. de, R. ter Harsel & M. Vos, 2018. Instandhouding grote modderkruiper in Drenthe. Actualisatie verspreiding en strategie tot instandhouding van de soort. Rapport 2016.119. Stichting RAVON, Nijmegen.
Bruin, A. de, 2018. Monitoring grote modderkruiper in Natura 2000-gebied Kornsche Boezem. Effecten soortgerichte inrichting en leefgebied verruiming. Rapport 2018.070. Stichting RAVON, Nijmegen.
Creemers, R., 2017. Een kralensnoer voor de levendbarende hagedis in Groningen. Rapport 2015.161. Stichting RAVON, Nijmegen.
Creemers, R., & R. Laan, 2018. Benchmark Groene Vrijwilligers. Rapport 2017.125. Stichting RAVON, Nijmegen.
Delft, J.J.C.W. van, A. van Rijsewijk, J. Herder & R.C.M. Creemers, 2017. Surveillance Amerikaanse stierkikker 2017. Stichting RAVON i.o.v. Wageningen Environmental Research / De Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit, Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeks-programmering, Team Invasieve Exoten. Rapport 2017.083. Stichting RAVON, Nijmegen.
Delft, J.J.C.W. van & B. Odé, 2017. Nieuwe exoten in Nederland. Naar een korte risicobeoordeling van nieuwe exoten. Een rapport van RAVON in opdracht van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering (BuRO), Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Rapport 2017.036. Stichting RAVON, Nijmegen.
Delft, J.J.C.W. van, A. Gmelig Meyling, L. Sparrius, J. Noordijk, B. Odé, M. Boomsluiter, A. van Kleunen, K. Veling, H. Hollander, V. Dijkstra, M. van Woerkom & P. Beelen, 2017. Eindrapportage Signaleringsproject Exoten 2016-2017. Rapport 2016.104. Stichting RAVON, Nijmegen.
Delft, J.J.C.W. van, V. Dijkstra & D. Sietses, 2017. Tussenrapportage monitoring A12VEG, 2016. RAVON, Zoogdiervereniging en EcoGroen in opdracht van Heijmans Integrale Projecten B.V.
Delft, J. van, V. Dijkstra & D. Sietses, 2018. Tussenrapportage monitoring A12VEG, 2017. RAVON, Zoogdiervereniging en Ecogroen (Heijmans Integrale Projecten B.V.) i.o.v. Rijkswaterstaat.
Delft, J.J.C.W. van, A. Gmelig Meyling, L. Sparrius, J. Noordijk, B. Odé, M. Boomsluiter, A. van Kleunen, K. Veling, M. La Haye, V. Dijkstra, M. van Woerkom & P. Beelen, 2018. Eindrapportage Signaleringsproject Exoten 2017-2018. RAVON-rapport 2017.095.
Delft, J.J.C.W. van & R.P.J.H. Struijk, 2018. Translocatie van reptielen en kamsalamanders bij de A27. Stichting RAVON, Nijmegen.
Van Delft, J.J.C.W., N. Lambrikx & R.C.M. Creemers, 2018. Surveillance Amerikaanse stierkikker 2018. Stichting RAVON i.o.v. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering, Team Invasieve Exoten, rapportnummer 2018.122.
Doornbos, S., N. Oerlemans, W. van Strien, P. Bergersm A. Gmelig Meyling, I Harkes, J.E. Herder, B. van der Hoorn, V. Kalkman, B. Roels, L. Sparrius, C. van Swaay, C. van Turnhout & S. Turnhout, 2017. Living Planet Report. Zoute en zilte natuur in Nederland. WNF, Zeist.
Frigge, P., 2016. RAVON Hemelvaartweekeind Veluwe en Achterhoek 2016. Rapport 2016.000. Stichting RAVON, Nijmegen.

Frigge, P. & N. Lambrikx, 2018. Hemelvaartweekend 2018 Zuid-Limburg. Rapport 2018.014. Stichting RAVON, Nijmegen.

Gilbert, M., A. Spitzen-van der Sluijs & R. Zollinger, 2017. Surveillance naar *Batrachochytrium salamandrivorans* in de handel. Tussenrapportage 2016. Rapport 2016.035. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E. *et al.*, 2017. (Werkgroep Monitoring Noordzeekanaal). Monitoring trekvissen in het Noordzeekanaal en ommelanden met kruisnet door vrijwilligers in 2016. Monitoring van diadrome vissen met focus op intrekkende glasaal en driedoornige stekelbaars. Samenwerkingsverband Ecologische Verbindingszone Noordzeekanaal en ommelanden. Rapport 2016.060a. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E. *et al.*, 2017. (Werkgroep Monitoring Noordzeekanaal) Monitoring trekvissen in het Noordzeekanaal en ommelanden met kruisnet door vrijwilligers. Overzicht en vergelijking resultaten 2014, 2015 en 2016. Samenwerkingsverband Ecologische Verbindingszone Noordzeekanaal en ommelanden. Rapport 2016.060b. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E. *et al.*, 2017. (Werkgroep Monitoring Noordzeekanaal). Monitoring trekvissen in het Noordzeekanaal en ommelanden met kruisnet door vrijwilligers in 2017. Monitoring van diadrome vissen met focus op intrekkende glasaal en driedoornige stekelbaars. Samenwerkingsverband Ecologische Verbindingszone Noordzeekanaal en ommelanden. Rapport 2017.069. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E. *et al.*, 2018. (Werkgroep Monitoring Noordzeekanaal). Monitoring trekvissen in het Noordzeekanaal en ommelanden met kruisnet door vrijwilligers in 2018. Monitoring van diadrome vissen met focus op intrekkende glasaal en driedoornige stekelbaars. Samenwerkingsverband Ecologische Verbindingszone Noordzeekanaal en ommelanden. Rapport 2018.033. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E. & R. Creemers, 2018. Nulmeting heikikker (en ringslang) in de regio Naardermeer. Actualisatie voorkomen heikikker (en ringslang) in het Naardermeer, Overscheense Polder, Nieuwe Keverdijkse Polder, Heintjesrak- en Broekerpolder en Ondermeent. Rapport 018.105. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter, A. de Bruin & J. Kranenbarg, 2017. Instandhouding grote modderkruiper in Gelderland. Noodzakelijk beheer- en inrichtingsmaatregelen voor het behoud en de uitbreiding van (relict)populaties. Rapport 2015.155. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter, 2017. Beleidsmonitoring amfibieën en vissen ANLb 2016. Eindrapportage 2016. Rapport 2016.050/2016.051. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter, T.C. Schippers, M. Schiphouwer & R. Zollinger, 2017. Beleidsmonitoring amfibieën ANLb 2016. Aanvullende monitoring Gelderland. Rapport 2016.072. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmel, R. ter, 2017. Nulmeting Natura 2000-monitoring vissen en amfibieën in Lingegebied & Diefdijk-Zuid. Rapport 2017.030. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter, 2017. Advisering visuitzet Brouwersgracht te Veenendaal. In relatie tot handhavingsverzoek RVO. Rapport 2017.058. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter, J. Kranenbarg & R. Zollinger, 2017. Meetnetontwerp monitoring vissen en amfibieën in Natura 2000-gebieden in Gelderland. Rapport 2017.081. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter & R.P.J.H. Struijk, 2017. Advisering ontwerp ringslangenpassages Wageningen. Rapport 2017.114, Stichting RAVON.

Harmsel, R. ter, T.C. Schippers & R. Zollinger, 2018. ANLb beleidsmonitoring amfibieën en vissen Gelderland in 2017. Rapport 2017.087a. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter & T.C. Schippers, 2018. ANLb beleidsmonitoring amfibieën en vissen Gelderland in 2018. Rapport 2017.087b. Stichting RAVON, Nijmegen.

Harmsel, R. ter, T.C. Schippers & N. Lambrikx, 2018. Nulmeting monitoring vissen en amfibieën

in Natura 2000- gebieden in Zuid-Holland. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder, J.E. & R.A. van Leeningen, 2017. Padden.nu 2016 – bijna 250.000 amfibieën veilig overgezet. Rapport 2007-003h. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder, J.E., 2017. Notitie fint Balgzandkanaal 2017 - Inventarisatie met eDNA-metabarcoding vissen. Rapport 2017.068. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder J.E., en J. Kranenbarg, 2017. eDNA metabarcoding vissen 2016 – Onderzoek naar de mogelijke toepassing van eDNA voor de KRW vismonitoring, RAVON/STOWA rapport 2017-38
Herder, J.E. & A. de Bruin, 2017. Monitoring 2017 - Compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2016.129c. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder, J.E., E. Goverse & I. Janssen, 2017. Jaarverslag 2017 en Werkplan 2018 - NEM Meetprogramma's en Verspreidingsonderzoek Reptielen en Amfibieën. Rapport 2017.021. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder J. E., E. Goverse & I. Janssen, 2018. Jaarverslag 2018 en Werkplan 2019 - NEM Meetprogramma's Reptielen en Amfibieën. Rapport 2018.021.Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder, J.E. & J. Janse, 2018. Monitoring 2018 - Compensatiegebied Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2014-129d. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder, J.E. & A. de Bruin, 2018. eDNA fish monitoring in Brandenburg lakes part II – species occurrence and relative abundance. Report 2017.122b. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder J.E. & J. Kranenbarg, 2018. Effectiviteit van natuurvriendelijke oevers voor vis in het Omval-Kolhorn Kanaal. Rapport 2017.052. Stichting RAVON, Nijmegen.
Herder, J.E., R. ter Harmsel, P. Verburg & G. Lelieveld., 2018. Onderbouwing aanvraag ontheffing natuurbeschermingswet onderdeel soortbescherming – deelgebied 4, Het Klooster, Nieuwegein. Rapport 2017.117. Stichting RAVON, Nijmegen.
Janssen, I., 2017. Monitoring winterverblijven Ringslang Omringkade Marken 2017. In opdracht van Rijkswaterstaat. Rapport 2016.122. Stichting RAVON, Nijmegen.
Janssen, I., T. Stark & A. Medema, 2017. RAVON inventarisatieweekend Lüneburgerheide 2017. Rapport 2017.004. Stichting RAVON, Nijmegen.
Joosten, K. & R. van den Boogaard, 2017. RAVON in de publiciteit – Beschikbare PR-materialen. Rapport 2018.004a. Stichting RAVON, Nijmegen.
Kranenbarg, J. & M. Schiphouwer, 2017. Overzicht van methoden voor visonderzoek in Nederlandse estuaria. Met aanbevelingen voor vismonitoring in het Haringvliet-Voordeltagebied in relatie tot het geplande Kierbeheer. Rapport 2017.105. Stichting RAVON, Nijmegen.
Lambrikx, N. & R. ter Harmsel, 2018. Inventarisatie Nature 2000-gebied Langstraat. Heikikker, poelkikker en grote modderkruiper. Rapport 2018.101. Stichting RAVON, Nijmegen.
Leeningen, R.A., & J.E. Herder, 2018. Padden.nu 2018 – 275.000 amfibieën veilig naar de overkant. Rapport 2007-003j. Stichting RAVON, Nijmegen.
Medema, A., 2017. RAVON Hemelvaartweekend 2017 – Sallandse Heuvelrug. Rapport 2017.004. Stichting RAVON, Nijmegen.
Ploegaert, S., 2018. Onderzoek functioneren overstromingsvlakten voor vissen in het rivierengebied 2017-2019. Datarapportage 2017. Rapport 2017.057. Stichting RAVON, Nijmegen.
Rijsewijk, A.C. van, 2017. Monitoring gladde slang in de Kempen 2017. Rapport 2008.009 g. Stichting RAVON, Nijmegen.
Rijsewijk, A.C. van, 2017. Monitoring van de gladde slang in Tachtig Bunder Landgoed de Moeren te Zundert. Verslag van het veertiende onderzoekjaar 2016 "Het jaar van de nieuwkomers". Rapport 2013.014-14. Stichting RAVON, Nijmegen.
Rijsewijk, A.C. van, 2018. Monitoring van de gladde slang in Tachtig Bunder Landgoed de Moeren te Zundert. Verslag van het vijftiende onderzoekjaar 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Rijsewijk, A.C. van, 2018. Monitoring gladde slang in de Kempen 2018. Een warm jubileumjaar! Rapport 2008.009 h. Stichting RAVON, Nijmegen.

Schiphouwer, M.E., 2017. Netwerk vissenwaarnemers Noord-Brabant. Evaluatie 2015 en 2016. Rapport 2016.057. Stichting RAVON, Nijmegen.

Schiphouwer, M.E., R.P.W.H. Felix, G.A. van Duinen, L. de Hoop, P.C. de Hullu, J. Matthews, G. van der Velde & R.S.E.W. Leuven, 2017. Risk assessment of the alien smallmouth bass (*Micropterus dolomieu*). Projectnummer Be00239. Nederlands Expertise Centrum Exoten, Radboud Universiteit, Nijmegen.

Schiphouwer, M.E. *et al.*, 2017. (Projectgroep Samen voor de Aal) Samen voor de Aal; Kruisnetmonitoring Zuidwestelijke Delta - Datarapportage 2016. Rapport 2015.031. Stichting RAVON, Nijmegen.

Schiphouwer, M.E. *et al.*, 2018. (Projectgroep Samen voor de Aal) Samen voor de Aal; Kruisnetmonitoring Zuid-Holland – Datarapportage 2017. Rapport 2015.031. Stichting RAVON, Nijmegen.

Schiphouwer, M.E. *et al.*, 2018. (Projectgroep Samen voor de Aal) Samen voor de Aal; Kruisnetmonitoring Zeeland – Datarapportage 2017. Rapport 2017.051. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F., 2017. Effect van venherstel op herpetofauna. Monitoring in zes Brabantse vennen 2014-2017. Rapport 2017.033. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F., S. Ploegaerts, & J. Kranenbarg, 2017. Soortmanagementplan beekprik gemeente Apeldoorn. Plan ten behoeve van duurzame instandhouding van de beekprik. Stichting RAVON, in opdracht van Gemeente Apeldoorn & Waterschap Vallei en Veluwe, Nijmegen.

Spikmans, F., J. Kranenbarg & A. de Bruin, 2017. Kansen voor de kwabaal in Gelderland. Kwaliteit leefgebieden en geschikte herstelmaatregelen. Rapport 2017.037. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & W. Bosman, 2017. Monitoring reptielen spoorlijn Maastricht-Lanaken 2017. Rapport 2017.064. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & J. Janse, 2017. Exotische forellen in de Geelmolensche en Smallertse beek. Rapport 2017.096. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F.J.G.M., F. Smit, J. Kranenbarg & A. de Bruin, 2018. Kansen voor de kwabaal in het Vinkeveense Plassengebied. Kwaliteit leefgebieden en geschikte herstelmaatregelen. Rapport 2017.086. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & M. Vos, 2018. Kwabaal Het Zwarte Schaar 2018. Onderzoek en advisering i.h.k.v. uitbreiding Logistiek Ecopark IJsselvallei Doesburg (LEID). Rapport 2018.053. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & M. Vos, 2018. eDNA Breda. Onderzoek beschermde soorten Lage Vuchtpolder 2018. Rapport 2018.054. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & F. Smith, 2018. Monitoringsplan beekprik Apeldoorn. Plan van aanpak voor monitoring populatieontwikkeling en effecten beekherstel. Rapport 2018.118a. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F., A. Spitzen-van der Sluijs & R.P.J.H. Struijk, 2018. Euthanasie van de invasieve Italiaanse kamsalamander. Voorstudie naar wettelijke aspecten en geschikte methoden. Rapport 2018.119. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F. & W. Bosman, 2018. Monitoring reptielen spoorlijn Maastricht-Lanaken 2018. Rapport 2018.073. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spitzen-van der Sluijs, A., M. Gilbert, W. Bosman & R. Zollinger, 2017. Verslag Workshop 2017. Toekomst vuursalamander. Rapport 2015.099a. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spitzen-van der Sluijs, A., M. Gilbert, W. Bosman & R. Zollinger, 2017. De effecten van de *Batrachochytrium salamandrivorans* op salamanders in Nederland. Tussenrapportage 2016. Rapport 2015.099. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H. & R.A. van Leeningen, 2016. Verspreiding en habitatgebruik van de Russische rattenslang (*Elaphe schrenckii*) in Eelde e.o.. Rapport 2015.156. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H. & J.A.J. Breeuwer & A.H.M. Voetdijk. 2016. Betekenis van ecoducten voor fauna. Onderzoek naar de effectiviteit van ecoducten middels genetica en gedragsstudie aan herpetofauna (Fase I). Rapport 2014.003. Stichting RAVON, Nijmegen & UvA, Amsterdam.

Struijk, R.P.J.H., 2017. De levendbarende hagedis in de Clingse Bossen, gemeente Hulst. Verspreidingsonderzoek 2017. Rapport 2017.071. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H, & T.C. Schippers, 2018. Behoud en herstel van laagdynamische wateren in Zuid-Holland. Maatregelen ter versterking van grote modderkruiper- en kamsalamanderpopulaties. Rapport 2015.160. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H., 2018. Feitenrelaas rondom *Pituophis*-waarnemingen uit de duinen tussen Scheveningen en Katwijk. Rapport 2017.038. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H. & T. Stark, 2018. Advisering amfibieënpassages Centuurbaan, Deventer. Rapport 2017.136. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H. & R.C.M. Creemers, 2018. Review factsheets exoten voor NVWA: klauwkikker, schildpadden, Aziatische rattenslangen, kousebandslangen, oostelijke ringslang, stierslang.

Struijk, R.P.J.H. & T. van Wagensveld, 2018. Inventarisatie rugstreeppad Waarderpolder te Haarlem. Rapport 2018.081. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H. & W. Bosman, 2018. Aanleg e-bike fietspad Hunzeberg-Exloërzandweg. Vooronderzoek naar beschermde amfibiesoorten en benodigde mitigerende en compenserende maatregelen. Rapport 2018.087. Stichting RAVON, Nijmegen.

Struijk, R.P.J.H., J. Janse & W. Bosman, 2018. Ei-ontwikkeling van de knoflookpad. Experimenteel onderzoek in potentiële voortplantingswateren in Valthe e.o.. Rapport 2018.116. Stichting RAVON, Nijmegen.

Vos, M., S. Ploegaert, A. de Bruin, M. Schiphouwer, 2017. RAVON Vissenweekend Drenthe & Groningen 2016. Rapport 2016.005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Vos, M., R. ter Harmsel, A. Monna & L. Monna, 2017. Vissenweekend Gelderland 2017. Rapport 2017.005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Vos, M., 2018. Vissenweekend 2018 Utrecht. Rapport 2018.004b. Stichting RAVON, Nijmegen.

Wagensveld, T. van & B. Kluskens, 2017. Guide to the monitoring of reptiles and amphibians of St. Eustatius. Stichting RAVON, Nijmegen.

Wielstra, B., J.W. Arntzen, R.K. Butlin, J.J.C.W. van Delft, K. Vrieling & H.B. Shaffer, 2018. Molecular toolkit and guidelines for the management of genetic pollution. Rapport 2018.018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Zollinger, R. H. Sierdsema, L. Sparrius, J. Smit, A. Vaessen, G. Lelieveld, M. La Haye, J. van Deijk & R. van Grunsven, 2018. Onderzoek opgave provinciale biodiversiteit en biodiversiteit Noord-Brabantse bossen. Rapport 2018.036. Stichting RAVON, Nijmegen.

3. Stagerapporten

Bellekom, L, 2018. Effectiviteit van natuurvriendelijke oevers voor vis in natuurverbinding Omval-Kolhorn. Stagerapport in opdracht van stichting RAVON en Provincie Noord-Holland.

Broek, D.C., 2017. Gebruik van ecoducten door herpetofauna op de Zuid-Veluwe. Een onderzoek naar verspreiding, bewegingspatronen en mate van gebruik van ecoduct en stobbenwal bij herpetofauna op ecoducten Jac P. Thijsse, Oud Reemst, Terlet, Woeste Hoeve en Wolfhezerheide. Rapport 2017.005g. Stichting RAVON, Nijmegen.

Buiks, M., 2017. Effectiveness of nature friendly banks for fish in nature connection Omval-Kolhorn. HBO-stage, Stichting RAVON, Nijmegen.

Groot, K. de, 2017. The metapopulation structure and terrestrial habitat characteristics of the smooth newt (*Lissotriton vulgaris*) in Cuijk. Rapport 2017.005b. Stichting RAVON.

Herder, L. de, 2017. Thermoregulation in the free ranging grass snake (*Natrix helvetica*). Masterthesis, Universiteit van Amsterdam.

Kerkhof, J. van de, 2018. Monitoring van salamanders in het Bunderbos en omgevingin 2018. Stagerapport in opdracht van stichting RAVON, Nijmegen.

Kuipers, M., 2018. Evaluatie van de herintroductie van de knoflookpad in 't Hurkske, periode 2012-2018. Rapport 2018.005b. Stichting RAVON, Nijmegen.

Meer, E. van der, 2017. Belangrijkste (a)biotische aquatische parameters voor aanwezigheid van *Lissotriton vulgaris* in het land van Cuijk. Inclusief beheeradvies voor het optimaal functioneren van wateren in het land van Cuijk voor *L. Vulgaris*. Rapport 2017.005a. Stichting RAVON, Nijmegen.

Meijer, T., 2017. Identifying the most vital habitat characteristics for the Great Crested Newt (*Triturus cristatus*). Assessing the chance of occurrence for *Triturus cristatus* in five regions in the Netherlands. Stichting RAVON & Radboud Universiteit, Nijmegen.

Reekers, J., 2017. Verspreidingsonderzoek naar de Russische rattenslang (*Elaphe schrenckii*) in Eelde en omgeving. Rapport 2015.156. Stichting RAVON, Nijmegen.

Rijken, T.H.H., 2018. Effect van rivierdynamiek van de Waal op verspreiding van kamsalamander in de Ooijpolder. Rapport 2018.005a. Stichting RAVON, Nijmegen.

Schuitemaker, J., 2017. Verspreidingsecologie van de kamsalamander (*Triturus cristatus*) in de Ooijpolder. Een vergelijking tussen de verspreidingsecologie in 2014 en 2017. Rapport 2017.005d. Stichting RAVON, Nijmegen.

Schuijtvlot, E., 2017. Habitat preferences of the great crested newt (*Triturus cristatus*) and its spatial distribution in the Overasseltse and Hatertse vennen. Rapport 2017.005f. Stichting RAVON, Nijmegen.

Witman, K., 2017. De duurzame staat van instandhouding beekprik omgeving Vaasssen. Eindexamen Dossier. RAVON, Nijmegen.

Wu, W., 2017. Molecular comparison of venom resistance alleles of the grass snake (*Natrix natrix*) in the Netherlands. Masterthesis, Universiteit van Amsterdam.

Grievink, A. 2017. De ringslang en gladde slang op de Wolfhezerheide. Almere: Stageverslag Aeres Hogeschool.

Rovers, W. & J.R.K. Leijdecker, 2017. Adders op de Wolfhezerheide. Velp: Stageverslag Hogeschool Van Hall Larenstein.

Van Etten, Quin, 2017.. De Adder op de Wolfhezerheide. Een Onderzoek naar de zomerhabitat van de adder. Aeres hogeschool. Toegepaste Biologie, Almere. RAVON.

Bent, E. & J. Frowijn (2018). De adder op de Wolfhezerheide. Onderzoek naar het winterhabitat van de adder. Helicon MBO Velp, Bos en Natuurbeheer 2e Jaar

De Vaan, J. 2018. Slangen op de Wolfhezerheide. Terreingebruik van de adder, gladde slang en ringslang. Helicon MBO Velp

4. Boeken en tekstbijdragen aan boeken

Kranenbarg, J., E. Goverse & J.E. Herder (redactie), 2018. De vissen van Utrecht. Stichting RAVON, Nijmegen.

Poelmans, W., M. Zwols & H. ten Holt. 2018 Bloeiende natuur in Noord-Brabant, 15 jaar natuurherstel in beeld. De volgende bijdragen in Deel II De oogst, resultaten van 15 jaar natuurherstel:

1. Delft, J. van & A. van Rijsewijk. De gladde slang in Noord-Brabant; van onbekend naar bemind!
2. Kroon, P., W. Bosman & R. Struijk. De knoflookpad weer op weg geholpen in Noord-Brabant.
3. Creemers, R. & F. Spikmans. De kamsalamander – een waterdraak van formaat.
4. Spikmans, F. Beekprik – herintroductie van een kwetsbare beekvis.
5. Bruin, A. de. Grote modderkruiper – werken aan herstel van een mysterieuze moerasbewoner.
6. Kranenbarg, J. Rivierdonderpad bedreigd door exotische grondels.
7. Kranenbarg, J. Bittervoorn en kleine modderkruiper in de lift.

Spitzen- van der Sluijs, A.M., 2018 Thesis, It takes three to tango. The impact of chytridiomycosis on native amphibians in the Netherlands. Ghent Univerisity.

Stumpel, T. & H. Strijbosch, 2017. Veldgids Amfibieën en Reptielen – West- en Centraal Europa. Determiniatiesleutels, 143 soorten. ISBN 978-90-5011 5247. 4e druk compleet herzien en uitgebreid. KNNV-uitgeverij, Zeist. 344 blz.

5. RAVON-uitgaven

Bosman, W. & R.P.J.H. Struijk, 2017. De knoflookpad – Herintroductie in Noord-Brabant. Stichting RAVON, januari 2017.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2017. Kijk op Exoten 18. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), januari 2017.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2017. Kijk op Exoten 19. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), april 2017.

Delft, J.J.C.W. van, R. Creemers & J.E. Herder, 2017. Herkenningskaart Amerikaanse stierkikker versus groene kikker, Stichting RAVON, januari 2017.

Delft, J.J.C.W. van & J.E. Herder, 2017. Herkenningskaart Italiaanse kamsalamander versus kamsalamander. Stichting RAVON, januari 2017.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2017. Kijk op Exoten 20. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), juni 2017.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2017. Kijk op Exoten 21. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), september 2017.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2018. Kijk op Exoten 22. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), januari 2018.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2018. Kijk op Exoten 23. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), april 2018.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2018. Kijk op Exoten 24. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), september 2018.

Delft, J.J.C.W. van (eindredactie), 2018. Kijk op Exoten 25. Nieuwsbrief bij het Signaleringsproject Exoten. VOFF, KNNV & Sportvisserij Nederland in opdracht van Team Invasieve Exoten (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit), november 2018.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten & F. Spikmans (redactie), 2017. Tijdschrift RAVON, jaargang 19, nummer 64, maart 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2017. Tijdschrift RAVON, jaargang 19, nummer 65, juni 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2017. Tijdschrift RAVON, jaargang 19, nummer 66, oktober 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2017. Tijdschrift RAVON, jaargang 19, nummer 67, december 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2018. Tijdschrift RAVON, jaargang 20, nummer 68, maart 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2018. Tijdschrift RAVON, jaargang 20, nummer 69, juni 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2018. Tijdschrift RAVON, jaargang 20, nummer 70, oktober 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Delft, J.J.C.W. van, I. Janssen, P. Janssen, K. Joosten, F. Spikmans & Sergé Bogaerts (redactie), 2018. Tijdschrift RAVON, jaargang 20, nummer 71, december 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2017. Schubben & Slijm, nummer 31, april 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2017. Schubben & Slijm, nummer 32, juli 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2017. Schubben & Slijm, nummer 33, september 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2017. Schubben & Slijm, nummer 34, december 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., 2017. Herkenningskaart Amfibieëneieren. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2018. Schubben & Slijm, nummer 35, april 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, R. J. Herder & K. Joosten (redactie), 2018. Schubben & Slijm, nummer 36, juli 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2018. Schubben & Slijm, nummer 37, september 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Goverse, E., I. Janssen, J. Kranenbarg, J. Herder & K. Joosten (redactie), 2018. Schubben & Slijm, nummer 348, december 2018. Stichting RAVON, Nijmegen.

Janssen, I., 2017. Zoekkaart Reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K., 2017. RAVON Nieuws nummer 6, januari 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K., 2017. RAVON Nieuws nummer 7, april 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K., 2017. RAVON Nieuws nummer 8, juli 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K., 2017. RAVON News number 6, April 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K., 2017. RAVON News number 7, July 2017. Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K. & R. Creemers, 2017. Jaarverslag 2016 (folder). Stichting RAVON, Nijmegen.

Joosten, K. & R. Creemers, 2018. Jaarverslag 2017 (folder). Stichting RAVON, Nijmegen.

Schiphouwer, M., 2017. Glasaalonderzoek met VIE-tags Scheveningen. YouTube-kanaal RAVON, *https://youtu.be/vie4deG--8M*, 3 juli 2017.

Schiphouwer, M., 2017. E-learning Glasaal Monitoring. YouTube-kanaal RAVON, *https://www.youtube.com/watch?v=_685bZNBMyk*, 16 januari 2018.

Schiphouwer, M., 2017. Wildernis Onderwater. NPO, Kunst & Wunderkammer. Aflevering: Een spectaculaire reis.

Schippers, T., R. ter Harmsel, R. Creemers, 2017. Folder ANLb – Wil jij actief deelnemen aan onderzoek? Doe mee met de landelijke monitoring amfibieën en vissen in agrarisch gebied. Stichting RAVON, Nijmegen.

Spikmans, F., 2017. De kwabaal, kabeljauw van het zoete water. Brochure Stichting RAVON.

Spikmans, F., 2017. Beekprik herintroductie Brabant update 2017. YouTube-kanaal RAVON, https://youtu.be/w-wba5HgiWQ, 1 november 2017.

Spikmans, F., 2017. Beekprik herintroductie Brabant. Banner Stichting RAVON, Nijmegen.

Stark, T. & I. Janssen, 2017. De ringslang – Broeihopen.nl. Brochure Stichting RAVON.

Stark, T. & E. Goverse, 2017. Infectieuze ziektes en de boomkikker in Nederland. Informatieblad. Stichting RAVON, Nijmegen.

Wagensveld, T. van & B. Kluskens, 2017. Guide to the monitoring of Reptiles and Amphibians of St. Eustatius. (including poster) Stichting RAVON, Nijmegen.

6. RAVON-stand

3-11-2017	Gelderse Biodiversiteitsdag, Arnhem. Sanne Redeker, Jeroen van Delft
11-11-2017	RAVON-dag, Nijmegen. Sanne Redeker, Ronald Pronk, Arnold van Rijsewijk, Jeroen van Delft, Wilbert Bosman, Marjan Verdijk, Rolf van Leeningen, Raymond Creemers.
02-12-2017	Sovon-dag. Ronald Pronk, Sanne Redeker & Rolf van Leeningen.
8-12-2017	Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden, Den Bosch. Arnold van Rijsewijk & Kris Joosten.
9-12-2017	FLORON-dag, Nijmegen. Sanne Redeker.
09-12-2017	International Adder Symposium. Jeroen van Delft, Kris Joosten, Mick Vos, Miranda de Kock, Tariq Stark & Wilco van den Berg.

7. Radio en televisie

06-01-2017	NPO2 EO. Wildernis Onderwater. Bijdrage over de Kwabaal. A. de Bruin namens blikonderwater.nl.
13-01-2017	NPO2 EO. Wildernis Onderwater. Bijdragen van A. de Bruin namens blikonderwater.nl & S. Ploegaert (glasaalmonitoring).
12-04-2017	NPO radio 2. Staat van Stasse. Glasalenmonitoring. M. Schiphouwer.
14-05-2017	NPO radio 1. Vara's Vroege Vogels. Veldgids amfibieën en reptielen. T. Stumpel.
23-05-2017	Radio Omroep Brabant (Brabants Bont). Stroperij glasaal Aalgoot Gansooijen. M. Schiphouwer.
28-05-2017	NPO radio 1. Vara's Vroege Vogels. Snoek weer predator nr 1. A. de Bruin.
21-10-2017	Lokale Omroep Berg en Dal. Kiekdor. R. Creemers.
03-11-2017	Huiskamer van Flakkee, Peter & Niels van Zanten – glasaal tellen. Seizoen 9, aflevering 10. Link: https://www.youtube.com/watch?v=aL7H2uISoZ8
28-03-2018	L1 radio 'Sjoerd en Dennis' n.a.v. natuurbericht 28-03: Geef dode amfibieën een tweede leven. A. Spitzen-van der Sluijs.
01-04-2018	Vroege Vogels Radio, N.a.v. natuurbericht 28-03. A. Spitzen -van der Sluijs.
10-04-2018	RTV Drente Nu, N.a.v. natuurbericht 04-04 levendbarende hagedis. J. van Delft
11-04-2018	NOS Radio 1, N.a.v. natuurbericht 4 april levendbarende hagedis. J. van Delft
14-08-2018	Radio 1 'Dit is de nacht'; Hoe gaat het met de hagedis in Nederland? Interview n.a.v. Wereld Hagedissen Dag. R. Creemers
11-11-2018	Vroege Vogels Radio, Reddingsactie Antilliaanse leguaan. Tim van Wagensveld.

8. Tijdschriften en kranten

2017	Vogels Junior (3). De adder.
07-02-2017	Volkskrant. Boer, werk samen met de natuur. T. Wolterbeek (R. van Westrienen)
15-02-2017	Roots. Hoe bevruchten vissen hun eitjes? J. Herder.
21-02-2017	AD. Visbiologen onderzoeken seksleven kwabaal. A. de Bruin & F. Spikmans.
25-02-2017	Trouw, Verdieping. Barcode van modderkruiper en babydraak. J. Herder.
03-03-2017	AD. Waren palingen maar aaibaar en niet zo lekker. J. Kranenbarg.
11-03-2017	BioNieuws. Antilliaanse leguanen in verdrukking. T. van Wagensveld.
11-03-2017	BioNieuws. Tuinen, de nieuwe natuurgebieden. (tuintelling.nl) A. Medema.
17-03-2017	De Gelderlander. Pas op: pad weer op liefdespad. J. Herder.
17-03-2017	PWN-ledenblad. Het voorjaar begint met padden. Nog meer onderzoek naar paddentrek. R. ter Harmsel
05-04-2017	Natura. Kikkers en padden worden weer wakker. A. Medema.
12-04-2017	Eindhovens Dagblad. Minder maaien, meer modderkruipers. M. Schiphouwer.
25-04-2017	De Volkskrant. Uitsterven vuursalamander niet te stoppen, er zijn er in Nederland minder dan tien over. A. Spitzen-van der Sluijs.
31-05-2017	Bennekoms Nieuwsblad. Bennekommer schrijft boek over amfibieën en reptielen. T. Stumpel.
23-06-2017	Gelderlander. Stierslang rukt op in duinen. R. Struijk.
08-2017	Roots. Kunnen verschillende soorten kikkers met elkaar paren? J. Herder.
08-2017	Buitenleven. De ringslang leeft graag dichtbij mensen.... C. Koolstra & I. Janssen.
08/09-2017	Natuurfoto magazine. Stadsoerwoud De Diemer Vijfhoek. E. Goverse.
26-09-2017	De Maas Driehoek. Een niet alledaagse visexcursie bij Oeffeltse Raam. M. Vos.
11-10-2017	Bennekoms Nieuwsblad. Slangen vangen voor de wetenschap. T. Stumpel.
23-10-2017	Brabants Dagblad, Stromende Aa is ideale herberg voor riviervissen. M. Schiphouwer.
11-2017	Nieuwe Veluwe. Favoriet dier Zandhagedis. R. Creemers.
01-2018	Roots. Van een pad krijg je wratten. J. Herder.
03-2018	Visionair. Door de kier heen. J. Kranenbarg.
10-03-2018	Bionieuws. IJskoude vissen in spaarstand. M. Schiphouwer.
26-03-2018	Reformatisch Dagblad. Zaklampvissers speuren naar de donderpad. F. Smith.
29-03-2018	Volkskrant. Hoop voor vuursalamander: herstel amfibieënpopulatie mogelijk na verpletterende schimmelziekte. A. Spitzen-van der Sluijs.
04-2018	Roots. Waarom kleuren heikikkers blauw? J. Herder.
04-2018	Natuursignalen. IVN Mark & Donge. Salamanders; onopvallend, maar belangrijk! M. Gilbert & T. Stark.
23-04-2018	De Volkskrant. Afsluitdijk gaat open voor paling. M. Schiphouwer.
05-2018	BioNews. Urgent conservation action needed to save the Lesser Antillean Igauna. T. van Wagensveld.
06-2018	Roots. Te gulzig. J. Herder.
08-06-2018	De Gelderlander. Is dit slootje nog wel gezond? F. Spikmans.
07-2018	Roots. Hoe vormen zich tijdens de winterslaap eitjes bij vrouwtjespadden, kikkers en salamanders? J. Herder.
14-07-2018	Nederlands Dagblad. Vrijwilligers op zoek naar modderkruipers en halve kikkers.
24-07-2018	Eindhovens Dagblad. Regels overtreden om beekprik te redden. F. Spikmans.
08-2018	Roots. Welke slang kwam ik in Elspeet tegen? J. Herder.
09-08-2018	Eindhovens Dagblad. ‘Extreem is het nieuwe normaal’. M. Schiphouwer.

23-08-2018	Trouw. De modderkruiper, het buitenbeentje onder de vissen, loopt gevaar. A. de Bruin
09-2018	Visionair. Glasaal uit het (diepste) dal? M. Schiphouwer, S. Ploegaert & E. Goverse
22-09-2018	Bionieuws. Vissen naar ratelende, tikkende en hoempende vissen. B. Odé.
10-2018	Natura. Agrarisch natuurbeheer effectief voor zeldzame amfibieën. N.Lambrikx.
08-10-2018	Nederlands Dagblad. Waterschappen gaan leven in de sloot ontzien. J. Kranenbarg.
11-2018	Roots. Wat heeft deze hagedis aan de punt van zijn staart? J. Herder.
11-2018	De Levende Natuur. Kansen voor de boomkikker in natuurontwikkelingsgebieden. J. Stronks.
11-2018	Milieumagazine. Blauwgroen en bruin. Droogte als nieuwe dimensie in water- en Natuurbeheer. M. Schiphouwer.
23-11-2018	AD Woerden. Gezocht: rivierdonderpad; gevonden: marmergrondel. F. Smit.

9. Digitale nieuwssites

04-01-2017 NatureToday.com, 'Samen voor de Aal' Zeeland gaat van start: teamleden gezocht. M. Schiphouwer.

04-01-2017 NU.nl. Vrijwilligers zetten in 2016 ruim 235.000 padden en kikkers over. (N.a.v. natuurbericht, geen directe bijdrage RAVON aan dit bericht)

18-01-2017 NatureToday.com, De Bakelse Aa: Vismagneet door beekherstel. M. Schiphouwer.

25-01-2017 NatureToday.com, Vrijwilligers zetten ruim vier en een halve ton aan amfibieën over. J. Herder & R. van Leeningen.

25-01-2017 Omroep Flevoland, Veel minder padden overgezet in Kuinderbos. (N.a.v. natuurbericht, geen directe bijdrage RAVON aan dit bericht)

01-02-2017 NatureToday.com, Winterclustering: vissen kijken door het ijs. S. Ploegaert & A. de Bruin.

02-02-2017 NatureToday.com, Zeldzame waterspitsmuis ontdekt winterverblijf ringslang. I. Janssen & T. Stark.

06-02-2017 Tuintelling.nl, Niet alle kikkers slapen de hele winter. A. van Rijsewijk.

10-02-2017 Sportvisserijzwn.nl, Vrijwilligers gezocht voor 'Samen voor de aal' in Zeeland.

13-02-2017 Pzc.nl/zeeuws-nieuws, Tellers gezocht voor aaltjes en stekelbaarzen.

16-02-2017 Omroep Zeeland, Vrijwilligers gezocht voor het tellen van palingen.

17-02-2017 NatureToday.com, Ooit uitgestorven zalmachtige paait in Westeinderplassen. A. de Bruin, J. Kranenbarg, J. Herder & S. Ploegaert.

22-02-2017 NatureToday.com, Eerste glasaal meldt zich in de kruisnetmonitoring. M. Schiphouwer, S. Ploegaert & E. Goverse.

01-03-2017 NatureToday.com, Zeldzame soorten in boerennatuur. R. ter Harmsel, T. Schippers & J. Herder.

07-03-2017 NatureToday.com, Kabaal van de kwabaal. A. de Bruin & B. Odé.

08-03-2017 NatureToday.com, Salamanders aan de wandel. T. Stark.

22-03-2017 NatureToday.com, Moord en doodslag aan de waterkant. R. Creemers.

29-03-2017 NatureToday.com, Waar is de salamanderschimmel? A. Spitzen-van der Sluijs & M. Gilbert.

31-03-2017 ND.nl, Ringslang vangen vergt souplesse. I. Janssen.

12-04-2017 NatureToday.com, Invasieve Oost-Europese grondels overspoelen Nederlandse wateren. A. de Bruin & J. Kranenbarg.

12-04-2017 Gelderlander.nl, Meer mensen helpen padden oversteken. J. Herder.

15-04-2017 NatureToday.com, Kwakende kikkers en roepende padden; nu ook op Wikipedia. S. Turnhout.

20-04-2017 NatureToday.com, De ondergang van de vuursalamander en het antwoord van Europa. A. Spitzen-van der Sluijs & M. Gilbert.

20-04-2017 Trouw.nl, Dodelijk nieuws voor de vuursalamander. A. Spitzen-van der Sluijs & M. Gilbert.

21-04-2017 Pzc.nl/zeeuws-nieuws, Onderzoek naar intrekkende glasaal.

24-04-2017 NatureToday.com, Snoek weer toppredator nummer één. J. Kranenbarg & M. Schiphouwer.

25-04-2017 Omroep Zeeland, Vrijwilligers tellen glasaaltjes in Oosterschelde (video).

25-04-2017 NRC.nl, Salamander heeft geen verweer tegen schimmel. A. Spitzen-van der Sluijs & M. Gilbert.

25-04-2017 ND.nl, Schimmel bedreigt salamanders. A. Spitzen-van der Sluijs & M. Gilbert.

25-04-2017 AD.nl, Voortbestaan salamander bedreigd door vleesetende schimmel. A. Spitzen-van der Sluijs & M. Gilbert.

26-04-2017	NatureToday.com, Beekprik op weg naar herstel in de Reusel. F. Spikmans & J. Kranenbarg.
11-05-2017	Weekvanonswater.nl, Vissen tellen. M. Schiphouwer.
01-06-2017	Tuintelling.nl, Overbevolking kikkers in tuinvijvers. A. van Rijsewijk.
07-06-2017	NatureToday.com, Kruipende broedmachines. R. Creemers.
21-06-2017	NatureToday.com, Stierslangen in de Zuid-Hollandse duinen. R. Struijk.
28-06-2017	NatureToday.com, Soortmanagementplan voor de beekprik in Apeldoorn. F. Spikmans.
29-06-2017	Helpdeskwater.nl, Snoek weer toppredator nummer één. A. de Bruin.
05-07-2017	NatureToday.com, Kikkers op laag water. F. Spikmans & K. Joosten.
07-07-2017	Tuintelling.nl, Resultaten Plonzenweekend. A. van Rijsewijk.
12-07-2017	NatureToday.com, Vis in de oever. J. Herder & J. Kranenbarg.
19-07-2017	NatureToday.com, Baby-boom door warm voorjaar. R. Creemers & F. Spikmans.
24-07-2017	H2Owaternetwerk.nl, Effectiviteit van schadebeperkende maatregelen bij schonen en baggeren. A. de Bruin & J. Kranenbarg.
26-07-2017	Boswachtersblog.nl/AanZee, Lugubere vondst in de duinen. A. Spitzen-van der Sluijs.
28-07-2017	NatureToday.com, Jonge boom- en steenmarters in Amsterdam. E. Goverse.
16-08-2017	NatureToday.com, Roofdieren of onschuldige forenzen? T. Stark
30-08-2017	NatureToday.com, Een nazomer vol reptielen. T. Stark
30-08-2017	achterhoeknieuwsborculoruurlo.nl. Biodiversiteit in Berkelland: De grote modderkruiper. A. de Bruin.
01-09-2017	Tuintelling.nl, Groene kikkers hebben ook vakantie. A. van Rijsewijk.
13-09-2017	NatureToday.com, Prikken steken. F. Spikmans.
27-09-2017	NatureToday.com, Gestippelde alver gezegend in de Waal. M. Vos.
04-10-2017	NatureToday.com, Bd sluipmoordenaar van de geelbuikvuurpad. A. Spitzen-van der Sluijs.
11-10-2017	NatureToday.com, Reptielen veilig naar de overkant in Groesbeek. R. Creemers.
21-10-2017	BD.nl, De stromende Aa ideale herberg voor allerlei riviervissen. M. Schiphouwer.
21-10-2017	BD.nl, Visjes vangen in de Oude Leij. M. Vos.
23-10-2017	BD.nl, Stromende Aa is ideale herberg voor riviervissen. M. Schiphouwer.
24-10-2017	NatureToday.com, Groots ingezet op bestrijding watercrassula in waardevol Natuurgebied. W. Bosman.
25-10-2017	NatureToday.com, Vondst van de kopvoorn is kroon op het Dynamisch Beekdal van De Aa. M. Schiphouwer.
30-10-2017	NatureToday.com, Sturing van begrazing voor heidefauna. M. Wallis de Vries.
22-11-2017	NatureToday.com, Kwakbollen in het kanaal. J. Herder.
23-11-2017	Utrechtslandschap.nl, Zeldzame vissen in de Palmerswaard. J. Herder.
23-11-2017	AD.nl, Zeldzame sneep en serpeling in Palmerswaard. J. Herder.
27-11-2017	NatureToday.com, Alles wat u altijd wilde weten over de adder. R. Creemers.
08-12-2017	Nieuwsbank.nl, Handen ineen voor onderzoek vismigratie Noordzeekanaal.
19-12-2017	NatureToday.com, Nieuwe paaiplaats rivierprik ontdekt binnen Waterschap Vallei en Veluwe. Y. Damstra & J. Kranenbarg.
22-12-2017	BN De Stem. Onderzoek naar nieuwe vispassage bij gemaal Sint Maartensdijk. M. Schiphouwer.
17-01-2018	NatureToday.com, Met spanning wachten op de aal. E. Goverse, S. Ploegaert & M. Schiphouwer.
31-01-2018	NatureToday.com, 's Nachts vissen kijken door een raam. F. Smith & S. Ploegaert.
14-02-2018	NatureToday.com, Al salamanders gezien dit jaar? M. Gilbert en T. Stark.
26-02-2018	NatureToday.com, Ademnood door glazen plafond. K. Joosten.

05-03-2018 H2Owaternetwerk.nl, Kwabaal aan een zijden draadje. F. Spikmans & J. Kranenbarg.
07-03-2018 NatureToday.com, Nieuw in leiden: rivierdonderpaddenhotels. J. van Delft.
09-03-2018 NatureToday.com, Vreemdgaande padden en kikkers. R. van leeningen & T. Stark
14-03-2018 NatureToday.com, Grote modderkruiper: 'The Movie". A. de Bruin & J. Kranenbarg.
16-03-2018 Thedailyherald.sx, Concerted Caribbean effort for Lesser Antillean iguana. T. van Wagensveld.
28-03-2018 NatureToday.com, Geef dode amfibieën een tweede leven. A. Spitzen-van der Sluijs & T. Stark.
31-03-2018 NatureToday.com, Hoeveel eieren gaan we vinden? I. Janssen & N. Lambrikx.
06-04-2018 NatureToday.com, Waar gaat het mis met de levendbarende hagedis? A. Spitzen-van der Sluijs & J. van Delft.
11-04-2018 NatureToday.com, Alen tellen tijdens "International Eel Count': doe je mee? M. Schiphouwer
21-04-2018 NatureToday.com, Migratie jonge alen komt laat op gang maar vangsten nemen inmiddels toe. M. Schiphouwer.
02-05-2018 NatureToday.com, Paait de fint dit jaar in Nederland? Kijk mee! M. Schiphouwer.
15-05-2018 Arenalokaal.nl, doe mee aan vissenonderzoek Hooge Raam. M. Vos.
15-05-2018 Nu.nl, Bedreigde leguanen vliegen met premier Rutte mee vanuit Caribisch gebied. T. van Wagensveld.
16-05-2018 Trouw.nl, Jagen op de laatste leguanen van Sint-Eustatius, om ze te redden. T. van Wagensveld.
16-05-2018 NatureToday.com, De boerennachtegaal laat van zich horen. R. Creemers.
23-05-2018 NatureToday.com, Gezegend zalmtrio in de Delta. S. Ploegaert & M. Schiphouwer.
06-06-2018 NatureToday.com, Nederlandse hagedissen: waar zit het verschil? N. Lambrikx & J. van Delft.
20-06-2018 NatureToday.com, Aandacht voor de Zuid-Hollandse kamsalamander. R. Struijk.
26-06-2018 De Gelderlander, 400 m hek op Heumensoord om de zandhagedis te beschermen. J. van Mierlo / RAVON.
04-07-2018 NatureToday.com, Monster roofblei in de kop van Noord-Holland. F. Smith, J. Kranenbarg & Jelger Herder.
07-07-2018 NatureToday.com, Juveniele amfibieën vroeg aan wal. T. Stark, E. Goverse & R. Struijk.
11-07-2018 NatureToday.com, Russische rattenslang heeft annexatie aspiraties. R. Struijk.
18-07-2018 NatureToday.com, Hoogste intrek glasaal sinds 2000. M. Schiphouwer, S. Ploegaert & E. Goverse.
19-07-2018 NatureToday.com, Rampscenario beekvissen voltrekt zich. M. Schiphouwer & A. de Bruin.
29-07-2018 Naturetoday.com, Landplanten verdorren, waterplanten floreren en vissen zoeken een veilig heenkomen. F. Smith & M. Schiphouwer.
01-08-2018 NatureToday.com, Nieuwe populatie gladde slang ontdekt op Zuid-Veluwe; het gevolg van een ecoduct? R. Struijk.
03-08-2018 NatureToday.com, Bosmuis, gewone pad en … de 'dark room'. R. Struijk & R. ter Harmsel.
08-08-2018 NatureToday.com, Bittervoorn profiteert van verbeterde waterkwaliteit. A. de Bruin & J. Kranenbarg.
15-08-2018 NatureToday.com, Agrarisch natuurbeheer blijkt effectief voor zeldzame Limburgse Amfibieën. N. Lambrikx & T. Schippers.
24-08-2018 Allesoverkatwijk.nl, Weer stierslang gespot in duinen. R. Struijk.

29-08-2018 NatureToday.com, Wat is het effect van de droge, hete zomer op reptielen en amfibieën? R. Creemers.
05-09-2018 NatureToday.com, Nieuwe impuls voor behoud Antilliaanse leguaan. T. van Wagensveld & J. van Delft.
10-09-2018 NatureToday.com, Gemeente Leiden opent het eerste rivierdonderpaddenhotel. A. Verkade & K. Joosten?
12-09-2018 NatureToday.com, Bedreigingen voor de zeldzame beekdonderpad in de Geul. J. van Delft *et al.*.
26-09-2018 NatureToday.com, Slootbeheer, lessen uit de praktijk. A. de Bruin, J. Kranenbarg & Gerrit Kolenbrander.
10-10-2018 NatureToday.com, Indian summer: toptijd voor heikikkers. R. Creemers.
24-10-2018 NatureToday.com, Zeebaars in Utrecht. F. Smit & J. Kranenbarg.
07-11-2018 NatureToday.com, Laat de prikken niet stikken. F. Spikmans.
21-11-2018 NatureToday.com, Promotieonderzoek geeft aan wat te doen bij amfibieziektes. T. Stark & A. Spitzen-van der Sluijs.
27-11-2018 NatureToday.com, Bedreigde Limburgse soorten in de spotlights. T. Stark & M. Gilbert
30-11-2018 Omroepgelderland.nl, Maatregelen nodig om herhaling massale vissterfte te voorkomen. J. Kranenbarg.
05-12-2018 NatureToday.com, Meer dan 1,2 miljoen amfibieën overgezet. R. van Leeningen & J. Herder.
16-12-2018 NatureToday.com, Duikers brengen biodiversiteit van natuurlijke schelpdierbank In beeld. A. Gmelig Meyling, S. Ploegaert, M. Noorderloos, L. Van der Loos & D. Van Santen.
19-12-2018 NatureToday.com, Exotische hondsvissen dwarsbomen amfibieën. F. Spikmans & M. Scheepens.

10. Cursussen en workshops

21-02-2017	Vissencursus, HAS-Den Bosch. F. Spikmans
13-05-2017	Vissencursus, Etten-Leur. M. Schiphouwer
10-06-2017	Vissencursus, Veldhoven/Eindhoven. M. Schiphouwer
03-11-2017	Workshop Bekdraden en rugvinnen in Gelderland. Gelderse Biodiversiteitsdag. Arnhem. S. Ploegaerts & A. de Bruin
08-12-2017	Workshop Determinatie vissen: over bekdraden & rugvinnen. Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2017. Den Bosch. A. de Bruin & F. Spikmans.
10-03-2018	Workshop kijkraam bouwen, Rotterdam. F. Smith
20-03-2018	Basiscursus Zoetwatervissen & Amfibieën. Krimpenerwaard.
17-04-2018	Herkenning en ecologie amfibieën van West-Brabant. Lezing voor poelenwerkgroep KNNV Breda. J. van Delft
02-06-2018	Basiscursus Zoetwatervissen. Roosendaal. Waarnemersnetwerk Noord-Brabant. M. Vos.
08-11-2018	Cursus natuurvriendelijke oevers.
10-11-2018	Basiscursus Reptielen & Amfibieën, Nijmegen. J. van Delft
10-11-2018	Baisiscursus Zoetwatervissen, Nijmegen. M. Schiphouwer
16-11-2018	Workshop Determinatie vissen: over bekdraden & rugvinnen. Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2018. Den Bosch. A. de Bruin & M. Schiphouwer

11. Excursies

21-02-2017	Vissenexcursie Empel, Den Bosch. F. Spikmans
04-03-2017	Excursie visbemonstering, Veluwe (WG De Prik, G.J. Blankena)
18-03-2017	Excursie broeihoop omzetten/bouwen, Elzerkade (WRZH, J. Rust)
19-03-2017	Vissenexcursie, Culemborg (A. van der Lugt)
24-03-2017	Zaklampexcursie grote modderkruiper, Wageningen. J. Kranenbarg
25-03-2017	Broeihoop omzetten/bouwen, Boskoop (WRZH, J. Rust)
26-03-2017	Ringslangexcursie, Reeuwijkse Plassen (WRZH)
31-03-2017	Broeihoop omzetten, Waterland (Ringslangwerkgroep Waterland, A. Strating)
01-04-2017	Excursie visbemonstering, Veluwe (WG De Prik, G.J. Blankena)
01-04-2017	Broeihoop bouwen, Hei en Boeicop (WRZH, J. Rust)
05-04-2017	Zaklampexcursie grote modderkruiper, Zevenaar. A. de Bruin
07-04-2017	Speuren naar grote modderkruipers en heikikkers, Polder Zeldert Baarn. W. de Wild & E. Goverse
08-04-2017	Vissenexcursie Groote Aa en Tongelreep, Heeze en omgeving. M. Schiphouwer
12-04-2017	Avond visexcursie de Vlier, Bakel. M. Schiphouwer
15-04-2017	Broeihoop omzetten/bouwen, 't Weegje (WRZH, J. Rust)
15-04-2017	Amfibieën en vissenexcursie, Maurik Betuwe. E. Goverse
16-04-2017	Ringslangexcursie, Hei en Boeicop (WRZH)
16-04-2017	Ringslangexcursie, Hoorn IJsselmeerdijk. I. Janssen & Harm
25-04-2017	Vissenexcursie, Roosendaal Molenbeek. M. Vos & B. Adriaenssens
06-05-2017	Excursie visbemonstering, Veluwe (WG De Prik, G.J. Blankena)
06-05-2017	Reptielenexcursie, Limitische Heide en Brunsummerheide. Harm
06-05-2017	Rugstreeppadexcursie, Leeuwarden. T. Stark
13-05-2017	Nachtbraken: 24 uur West. Met zaklamp zoeken naar vis en luisteren naar vleermuizen, Amsterdam. E. Goverse
14-05-2017	Vissenexcursie, Sint Jansbeek. M. Schiphouwer
15-05-2017	Visinventarisatie, De Biesbosch, Kleine Noordwaard. S. Ploegaert
16-05-2017	Visinventarisatie, Monding Haringvliet Kwade Hoek. S. Ploegaert
19-05-2017	Ringslangenexcursie voor IUCN-NL, Diemerzeedijk Diemen. E. Goverse & I. Janssen.
20-05-2017	Plonzenweekend 2017. Astrid Medema
20-05-2017	Vissenexcursie Vrijwilligersdag Natuur Noord-Brabant. Etten-Leur. M. Schiphouwer.
21-05-2017	Poelenexcursie, Utrecht Haarzuilens. Wim de Wild.
21-05-2017	Schepnetinventarisatie Haarzuilens, Vleuten-De Meern. E. Goverse
24-05-2017	RAVON Hemelvaartweekend 2017, Salland. Astrid Medema
03-06-2017	Excursie visbemonstering, Veluwe (WG De Prik, Gert Jan Blankena)
03-06-2017	Boomkikkerexcursie, Achterhoek Halle. Tariq Stark
10-06-2017	Vissencursus Veldhoven/ Eindhoven, Martijn Schiphouwer
20-06-2017	Herpetologische excursie Meertensgroeve UvA-studenten, Berg en Terbijt E. Goverse & I. Janssen
21-06-2017	Grote modderkruiper in de Blauwe Poort, Martijn Schiphouwer
01-07-2017	Vis en flora van agrarisch natuur- en landschapsbeheer, Astrid Medema
12-07-2017	Reptielenexcursie Houtbeekweg voor studenten RAVON en UvA. I. Janssen & W. de Wild
19-08-2017	Boomkikkerexcursie Neede, T. Stark & A. Medema
20-8-2017	Zandhagedissenexcursie Borkense Baan (Achterhoek) T. Stark

20-08-2017	Vissenexcursie Zwolle, R. ter Harmsel
25-08-2017	RAVON-weekend Lüneburgerheide. A. Medema & I. Janssen.
02-09-2017	Slangenexcursie Drielandenpunt, I. Janssen & T. Stark
08-09-2017	Vissen en zoogdierenweekend Noord-Holland, Waarland 8-10 september. E. Goverse
09-09-2017	Gladde slang excursie Drenthe, I. Janssen/ T. Stark
12-09-2017	Zegenvissen Waal en Ooijpolder (i.o.v. Provincie Gelderland). F. Spikmans & A. de Bruin
15-09-2017	Zaklampvissen in de Havenwijk Leiden, A. Verkade & E. Goverse
16-09-2017	Excursie gladde slang Wooldse Veen (Achterhoek), T. Stark
16-09-2017	Grote modderkruiper rond de Hertogswetering, M. Schiphouwer
22-09-2017	Zaklampexcursie Natuurvriendelijke oevers Omval-Kolhorn kanaal 1, M. Vos
22-09-2017	Zaklampexcursie Natuurvriendelijke oevers Omval-Kolhorn kanaal Nieuwe Niedorp, E. Goverse
23-09-2017	Excursie Heikikker Makkum (Friesland), T. Stark
23-09-2017	Vissenexcursie Oosterhout Oranjepolder, M. Vos
24-09-2017	Excursie grote modderkruipers in de Hel, R. ter Harmsel
29-09-2017	Zaklampvissen in de Tuinstad-/Staalwijk Leiden, A. Verkade & E. Goverse
29-09-2017	Zegenvissen Haringvlietoevers, S. Ploegaert & M. Vos
30-09-2017	Visinventarisatie Peelse Loop, H. van Berlo
30-09-2017	Visinventarisatie Oeffelter Meent, M. Vos
01-10-2017	Haringvlietduikdag, S. Ploegaert
06-10-2017	Vissenweekend 2017 5 personen namens RAVON
06-10-2017	Zaklampexcursie Natuurvriendelijke oevers Omval-Kolhorn kanaal 2. M. Vos
28-10-2017	Vissen in de Beerze. F. Spikmans & M. Scheepens.
22-09-2017	Zaklampexcursie Natuurvriendelijke oevers Omval-Kolhorn kanaal Lutjewinkel. E. Goverse
07-10-2017	Visinventarisatie maaiproef de Vlier & inventarisatie Bakelse Aa, Hans van Berlo
13-10-2017	Zaklampvissen in het Haagwegkwartier Leiden, Aaf Verkade & Edo Goverse
14-10-2017	Vissenexcursie het landgoed de Nemelaer en Helvoirts broek, Mick Vos
21-10-2017	Vissenexcursie Oude Leij, Mick Vos
22-10-2017	Vissenexcursie Lage Vuchtpolder Breda
25-10-2017	Vissenexcursie Kruisland, Mick Vos
28-10-2017	Zaklampexcursie Kromme Rijn, RAVON Utrecht, Fabian Smith
28-10-2017	Kwabaalexcursie Frank Spikmans, Remon ter Harmsel
28-10-2017	Visinventarisatie Peelse Loop Hans van Berlo
29-10-2017	Vissenexcursie grondels en modderkruipers, Ravenswaaij. Arjan van der Lugt
29-10-2017	Vissenexcursie Palmerwaard, RAVON Utrecht
18-11-2017	Visinventarisatie Koopmanpolder, Andijk RAVON Utrecht. F. Smith & E. Goverse
24-11-2017	Zaklampexcursie Maarsseveense Plassen, RAVON Utrecht. Fabian Smith
06-01-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
03-02-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
25-02-2018	Excursie grote modderkruiper in de Krimpenerwaard.
03-03-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
10-03-2018	Workshop kijkraam bouwen met aansluitend zaklampvissen. Rotterdam. F. Smith.
17-03-2018	Omzetten en opnieuw opbouwen broeihoop. Achterbroek. RAVON Zuid-Holland.
23-03-2018	Zaklampvisexcursie. Vinkeveen. Edo Goverse.
23-03-2018	Excursie rivierdonderpad Braassemermeer en Wijde Aa. RAVON Zuid-Holland.
24-03-2018	Omzetten en opnieuw opbouwen broeihoop. Boskoop. RAVON Zuid-Holland.
06-04-2018	Zaklampvisexcursie. Dalfsen. Mick Vos.

07-04-2018 Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
07-04-2018 Broeihoop bouwen op nieuwe locatie. Boskoop. RAVON Zuid-Holland.
09-04-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij.
21-04-2018 Omzetten en opnieuw opbouwen broeihoop. Waddinxveen. RAVON Zuid-Holland.
21-04-2018 Excursie ANLb. Rémon ter Harmsel.
23-04-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij.
24-04-2018 Zaklampvisexcursie Waterwerkgroep NVWK. Schoonhoven.
29-04-2018 Visexcursie. Aquatische Werkgroep Hoekschewaards Landschap.
04-05-2018 Amfibieënexcursie boomkikker en rugstreeppadden Meijendel, RAVON Zuid-Holland.
05-05-2018 Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
07-05-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij.
09-05-2018 Excursies tijdens RAVON-Hemelvaartweekend. Zuid-Limburg. Naomi Lambrikx.
11-05-2018 Amfibieënexcursie ANLb met Natuurrijk Limburg. Naomi Lambrikx.
12-05-2018 Excursie vissen en waterplanten.
12-05-2018 Zandhagedissen zoeken. Hondsbossche Duinen. RAVON Noord-Holland.
15-05-2018 Avondexcursie boomkikkers Achterhoek. Jan Stronks.
19-05-2018 Vissenexcursie Esscheplaat. Aquatische Werkgroep Hoekschewaards Landschap.
19-05-2018 Vissenexcursie Hooge Raam. Boxmeer. Mick Vos.
21-05-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Turfvaart/Bijloop, Rithsestraat.
02-06-2018 Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
04-06-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Galdersebeek, De Breebroeken.
09-06-2018 Vissenexcursie Kleine Beerze. Eindhoven. Martijn Schiphouwer.
16-06-2018 Vissenexcursie Astense Aa. Vlierden. Martijn Schiphouwer.
16-06-2018 Excursie vuursalamanders oostelijk van Winterswijk. Jan Stronks.
18-06-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Turfvaart/Bijloop, Sintelweg.
21-06-2018 Excursies tijdens RAVON Zuid-Holland weekend Elbe. RAVON afd. Zuid-Holland. Pevestorf. M.F. Melis.
23-06-2018 Visinventarisatie KNNV IJssel en Lek. Capelle a/d IJssel.
23-06-2018 Vissenexcursie Molenbeek. Molenbeek (Roosendaal). Mick Vos.
30-06-2018 Vissenexcursie Vijfschelpen. Aquatische Werkgroep Hoekschewaards Landschap.
30-06-2018 Vissenexcursie Sint Willerbrord. Mick Vos.
02-07-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Galdersebeek, Galderseweg.
02-07-2018 Visinventarisatie in de Snelle Loop. IVN Bakel. Hans van Berlo.
07-07-2018 Visinventarisatie KNNV IJssel en Lek. Capelle a/d IJssel.
07-07-2018 Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
14-07-2018 Schepnetexcursie Polder Demmerik. Vinkeveen. Fabian Smith.
16-07-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Turfvaart/Bijloop, Bijloopwegje.
21-07-2018 Reptielenexcursie Rozendaalsche veld. Velp. Gerrit Kolenbrander.
29-07-2018 Vissenexcursie Oost-Groningen. Oudeschans. IVN Bellingwedde. Mick Vos.
30-07-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Galdersebeek, Daasdonk.
04-08-2018 Vissenexcursie Tiengemeten. Mick Vos.
11-08-2018 Schepnet- en zegenexcursie Getijdenlek. Lopik. Fabian Smith.
13-08-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Turfvaart/Bijloop Den Dogdreef.
25-08-2018 Vissenexcursie op de Zaag. Waterwerkgroep van de NVWK. Krimpen a/d Lek. Rémon ter Harmsel.
26-08-2018 Vissenexcursie Oost-Groningen. Oudeschans. Mick Vos.
26-08-2018 Vissenexcursie Tiengemeten. Aquatische Werkgroep Hoekschewaards Landschap.
27-08-2018 Visinventarisatie Vissenwerkgroep Mark en Leij. Turfvaart/Bijloop Mastbosdreef.

01-09-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
03-09-2018	Visinventarisatie de Vlier. IVN Bakel. Hans van Berlo.
06-09-2018	Adderweek Creuse Frankrijk. Werkgroep Adderonderzoek Nederland. Tigouleix. Rob Veen.
11-09-2018	Zaklampvissen in de Merenwijk. Leiden. Aaf Verkade.
14-09-2018	Excursies tijdens RAVON-Vissenweekend. Utrecht. Fabian Smith, Mick Vos.
19-09-2018	Zaklampvissen op het Waardeiland. Leiden. Aaf Verkade.
21-09-2018	Zaklampvissen Natuurvriendelijke Oevers Omval Kolhorn Kanaal 1. Noord-Scharwoude-Kolhorn. Edo Goverse.
22-09-2018	Visinventarisatie KNNV IJssel en Lek. Capelle a/d IJssel.
30-09-2018	Vissenexcursie Korendijkse Slikken. Aquatische Werkgroep Hoekschewaards Landschap.
05-10-2018	Zaklampvissen Natuurvriendelijke Oevers Omval Kolhorn Kanaal 2. Noord-Scharwoude-Kolhorn. Edo Goverse.
06-10-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
09-10-2018	Zaklampvissen in de Stevenshof. Leiden. Aaf Verkade.
13-10-2018	Visbemonstering Kalverpolder. RAVON Noord-Holland. Edo Goverse.
20-10-2018	Vissenexcursie nulmeting herinrichting Run. Martijn Schiphouwer.
20-10-2018	Visinventarisatie kleine beek. Toldijk. Mick Vos.
20-10-2018	Visinventarisatie KNNV IJssel en Lek. Capelle a/d IJssel.
03-11-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.
16-11-2018	Zaklampvissen Heinoomsvaart. Wilnis. Fabian Smith.
01-12-2018	Visbemonstering Werkgroep de Prik. Veluwe. Gert-Jan Blankena et al.

12. Presentaties en lezingen

Bosman, W., 2017. Identifying habitat preferences of the Great Crested Newt (*Triturus cristatus*) to establish viable (meta)populations. 7th EPCN Workshop. Faro, Portugal. 1-6 mei 2017.

Bosman, W., 2017. Toekomst van de knoflookpad in Gelderland. Gelderse Biodiversiteitsdag. Arnhem. 3 november 2017.

Broek, D., 2018. Lezing over de herpetofauna van Costa Rica. Gouda. 28 november 2018.

Bruin, A. de, 2017. Een blik onder water in de ecologie van zoetwatervissen. Vrijwilligersdag Natuur Noord-Brabant, Etten-Leur. 20 mei 2017.

Bruin, A. de & M. de Vos, 2017. Ga mee op reis langs ongekende waternatuur in Gelderland. Gelderse Biodiversiteitsdag. Arnhem. 3 november 2017.

Bruin, A. de, 2017. Een duik onderwater in de ecologie van zoetwatervissen. Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2017. Den Bosch. 8 december 2017.

Bruin, A. de, 2017. Grote modderkuiper in beeld. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.

Bruin, A. de & J.E. Herder, 2018. Umwelt DNA - Fischbestandsuntersuchungen in Seen anhand von eDNA (Umwelt-DNA) aus Freiwasserproben" - Auftaktsymposium E&E-Vorhaben Chara-Seen, Templin, Duitsland. 6 Maart 2018.

Bruin, A. de, 2018. Grote modderkruiper: sleutels tot herstel van een mysterieuze moerasbewoner. Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2018. Den Bosch. 16 november 2018.

Creemers, R., 2017. RAVON and citizens science. 1st International King Cobra Symposium. Veenendaal. 6-7 oktober 2017.

Creemers, R. 2017. De vinpoot verklaard. De verspreiding van de vinpootsalamander in relatie tot geomorfologie, waterkwaliteit en habitatkarakteristieken. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.

Creemers, R., 2018. Amfibieën en reptielen Etten-Leur, lezing voor IVN Vogel- en Natuurbescherming Etten-Leur e/o. 25 okt 2018.

Creemers, R. 2018. Effecten van licht op amfibieën. Nacht van de nacht, dorpsvereniging Amerongen-Leersum, 27 okt. 2018.Delft, J. van, 2017. De reptielen van Noord-Brabant. Lezing voor Heem-Natuurgroep Sint-Oedenrode en omgeving. Sint-Oedenrode, 6 maart 2017.

Delft, J. van, 2017. Soortenorganisaties en het gebruik van vrijwillig verzamelde natuurdata. Gastcollege Radboud Universiteit Nijmegen. 20 april 2017, Nijmegen.

Delft, J. van, E. Dijkhuis & L. Tijsma, 2017. Vrijwilligersdag Natuur Noord-Brabant, Etten-Leur. 20 mei 2017.

Delft, J. van, 2017. De 4 amfibieën, reptielen en vissen op de EU-lijst. Symposium De 49 "Europese" exoten: Hoe pakken we ze aan? Vereniging van Milieukundigen, 16 juni 2017, Utrecht.

Delft, J. van & J. Herder, 2017. Toepassingsmogelijkheden van eDNA voor het opsporen van invasieve exoten. STOWA-symposium 'CSI onder water, toepassing eDNA-technieken in het waterbeheer: fictie of al werkelijkheid?' 14 juni 2017, Driebergen – Zeist.

Delft, J. van & A. van Rijsewijk, 2017. Samenwerking voor de gladde slang in Noord-Brabant, 1997 – 2017. Werkschuurbijeenkomst VBNE ‘Actieve soortbescherming in de praktijk’ Met als voorbeeld: de bescherming van gladde slang in Noord-Brabant. Vught, 1 december 2017.

Delft, J. van & A. van Rijsewijk, 2017. Samenwerking voor de gladde slang in Noord-Brabant, 1997 – 2017. 11e Herpetologische studiedag, Hyla. Berchem, Antwerpen (België), 16 december 2017.

Delft, J. van, 2018. Help mee de reptielen in Brabant op de kaart te zetten. Vrijwilligersdag Natuur Noord-Brabant. Uden, 26 mei 2018.

Delft, J. van & A. van Rijsewijk, 2018. Samenwerking voor de gladde slang in Noord-Brabant, 1997 – 2017. Vlaamse studiedag over de gladde slang en terreinbeheer. Lommel (België), 22

februari 2018.
Gilbert, M., A. Spitzen-van der Sluijs, F. Pasmans, R. Struijk, M. Schils, P. Doornbos, F. van der Sterren, J. Rijks, M. Kik, B. Saucedo, W. Bosman & A. Martel, 2017. Long-term monitoring of a recurrent ranavirus outbreak in an isolated *Pelobates fuscus* population. 4th International Symposium on Ranaviruses, Budapest, Hungary. 7-10 juni 2017.
Goverse, E., 2017. Resultaten monitoring 2016 Noordzeekanaal e.o., Haarlem. 10 januari 2017.
Goverse, E., 2017. Amfibieën van Oisterwijk e.o., Oisterwijk. 31 januari 2017.
Goverse, E., 2017. Amfibieën in Het Gooi: Waarnemen en herkennen. 19 februari 2017.
Goverse, E., 2017. Platform-portaal, Simpelveld. 5 juli 2017.
Goverse, E., 2017. Glasaal gevolgd, RAVON-dag Nijmegen. 11 november 2017.
Harmsel, R. ter, 2017. Uit de validatiefabriek – hoe wel (en niet) je waarneming goed fotografisch vastleggen. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.
Harmsel, R. ter, 2018. Onderzoek naar paddentunnels in Noord-Holland. RAVON-dag 10 november 2018.
Herder J.E. & T. Termaat, 2017. Next generation monitoring met environmental DNA, Natuurplaza symposium, Nijmegen, 20 januari 2017.
Herder, J.E., 2017. Widespread species monitoring and recording in the Netherlands. ARG UK Herpetofauna Woerkers' Meeting. Nothingham UK. 11-12 februari 2017.
Herder J.E., J. Kranenbarg, T. Dejean & A. Valentini, 2017. Water Framework Directive - fish monitoring - eDNA metabarcoding versus traditional methods. DNAqua.net kick-off symposium, Essen (Germany), 8 march 2017.
Herder J.E., J. Kranenbarg & A. Valentini, 2017. eDNA metabarcoding vissen - Onderzoek naar toepassing eDNA voor de KRW. Symposium 'CSI onder water, toepassing eDNA-technieken in het waterbeheer: fictie of al werkelijkheid?' Driebergen, 14 juni 2017.
Herder J.E., J. Kranenbarg, T. Dejean & A. Valentini, 2017. eDNA metabarcoding fish in relation to the Water Framework Directive indices. DNAqua.net, Sarajevo, 27 September 2017
Herder, J.E., 2017. Environmental DNA. Vissen zonder net, nu en in de toekomst. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.
Herder, J.E., 2017. Environmental DNA – laatste ontwikkelingen voor vissen. Vissennetwerk, Waardenburg, 1 december 2017.
Herder, J.E., 2017. Vissen in Natuurvriendelijke oevers - Kanaal Omval-Kolhorn. Symposium Natuurverbindingen in Noord-Holland, Haarlem, 10 november 2017.
Herder, J. & D. Pont, 2018. Overview of current WFD indices for fish in Europe and of the intercalibration. DNAquanet WG23; eDNAm Fish group workshop "Field and Laboratory Methods – Ecological Assessment". Pécs, Hungary. 13-14 June 2018.
Herder, J., 2018. Plenary talk on 'fish eDNA' - rationale for WG2/3 workshop. DNAqua-Net. Developing new genetic tools for bioassessment of aquatic ecosystems in Europe. Management Committee Meeting (MC4), Pécs, Hungary 12th of June 2018.
Herder, J. & J. Kranenbarg, 2018. Using eDNA metabarcoding to evaluate the effect of nature-friendly banks as mitigation measures for fish. IENE 2018 International Conference. Eindhoven. 10-14 september 2018.
Herder, J.H. & R. van Leeningen, 2018. 10 jaar Padden.nu. RAVON-dag 10 november 2018.
Janssen, I. & E. Goverse. Presentatie over RAVON tijdens Souplunch IBED. Amsterdam. 22 mei 2017.
Janssen, I., 2018. Meetprogramma Reptielen 25 jaar in beeld. RAVON-dag 2018. Nijmegen. 10 november 2018.
Janssen, I., 2017. Die Blindschleiche in den Niederlande, Vorkommen, Trends & Schutz. Internationale Fachtagung zur Blindschleiche. Bayreuth BRD. 18-19 november 2017.
Janssen, I., 2017. Long-term Reptile Monitoring in the Netherlands, 24 years of counting reptiles with focus on *Vipera berus*. Internationaal Adder Symposium. Velp. 9 december 2017.

Janssen, I., 2017. In de ban van de ringslang. Lezing voor Agrarische Natuurvereniging water, land en dijken. De Rijp. 15 november 2017.

Kranenbarg, J., 2017. Symposium Natuur 3.0 (ivm afscheid Aat Barendrecht). 21 april 2017.

Kranenbarg, J., 2018 Status of eDNAm based WFD fish indices in the Netherlands. DNAquanet WG23; eDNAm Fish group workshop "Field and Laboratory Methods – Ecological Assessment". Pécs, Hungary. 13-14 June 2018.

Kroes, R., E.E. van Loon, H.G. van der Geest, E. Goverse & M.E. Schiphouwer, 2017. Fatal attraction of freshwater flows: migration of glass eel (*Anguilla Anguilla L.)* from sea to inland waters. International Conference on Engineering and Ecohydrology for Fish Passage, Oregon State University, Corvallis (OR).

La Haye, M., B. Crombaghs & J. van Delft, 2017. Bestrijding van exoten met boeren, burgers en buitenlui. Natuurplaza Symposium "Invasiebiologie", 7 september 2017, Nijmegen.

Leeningen, R. van, 2017. Lezing Amfibieën op weg. Gieten. 2 februari 2017.

Leeningen, R. van, 2017. Verspreidingsatlas.nl: Reptielen, amfibieën en vissen op de kaart. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.

Leeningen, R.A. van, 2018. Lezing amfibieën & reptielen van het Dwingelderveld. Bezoekerscentrum Dwingelderveld, 22 februari 2018

Leeningen, R. van, 2018. Lezing voor de Vogel- en Natuurwacht Flevoland / RAVON. De inhoud van de lezing bestond uit een algemeen deel over amfibieën en reptielen, soortinformatie (herkenning, ecologie en verspreiding) van lokaal aanwezig soorten amfibieën en reptielen, dierziektes, paddentrek en invloed van licht op de paddentrek. 20 deelnemers. Almere. 14 maart 2018.

Leeningen, R.A. van, 2018. Lezing amfibieën & reptielen Drenthe. Lezing voor Fuchsiavereniging afdeling Drenthe. Gieten. 6 oktober 2018

Leeningen, R.A. van, 2018. Lezing amfibieën & reptielen Groningen. Lezing voor Vrienden Heemtuin Muntendam. 8 november 2018

Medema, A., 2017. Informatieavond boomkikker: ambassadeurs gezocht. Achterhoek. 20 april 2017.

Odé, B., J. van Zuidam & J. van Delft, 2017. Exoten voorkomen is beter dan beheren. Natuurplaza Symposium "Science Based Conservation & Citizen Science". Nijmegen. 20 januari 2017.

Schiphouwer, M., J. Matthews & F. Collas, 2017. Lief of invasief? Risico's van exoten onder de loep. Natuurplaza Symposium Invasiebiologie, 7 september 2017, Nijmegen.

Schiphouwer, M., 2017. Glasaal gevolgd. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.

Schiphouwer, M., 2017. Glasaal gevolgd, van kruisnet naar VIE-Tag. 55e Vissennetwerk, Thema Innovatie, 1 december 2017, Waardenburg.

Schiphouwer, M., S. Ploegaert & E. Goverse, 2018. Tracking glass eels. IENE 2018 International Conference. Eindhoven. 10-14 september 2018Spikmans, F., 2018. Lezing voor poelenwerkgroep Rheden ca. 18 bezoekers. In de lezing aandacht voor poelenherstel (koppeling met sites als www.poelen.nu). Rheden. 31 mei 2018.

Schiphouwer, M., 2018. Werken aan een netwerk van Brabantse vissen- en plantenwaarnemers. Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2018. Den Bosch. 16 november 2018.

Spikmans, F., 2017. Beekprikken in Apeldoorn. Apeldoorn. 13 maart 2017

Spikmans, F., 2017. RAVON-onderzoek in het veld. Themadag BV GOING WILD. Kekerdom. 6 april 2017

Spikmans, F., 2017. De kwabaal in Nederland. HAS – Den Bosch, 21 februari 2017 Spikmans, F., 2017. Kwabaal Gelderland, kansen voor herstel. Vissennetwerk. Zaltbommel. 7 september 2017

Spikmans, F., 2017. Beekprik terug van weggeweest in de Reusel. Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2017. Den Bosch. 8 december 2017.

Spikmans, F., 2017. Van de beekprik kun je wat leren. Beekherstel in Apeldoorn. RAVON-dag 2017.

Nijmegen. 11 november 2017.
Spitzen-van der Sluijs, A.M., S. Canessa, A. Martel & F. Pasmans, 2017. The long-term cost of chytridiomycosis for yellow-bellied toads. 19th European Herpetological Conference, Salzburg (Austria), September 21st.
Spitzen-van der Sluijs, A.M., 2018. Vuursalamanderonderzoek, Bsal en beheer. RAVON-dag 2018. Nijmegen. 10 november 2018.
Stark, T., 2017. A bumpy business: effects of dermocystid infections on fitness of two newt populations in the Netherlands. Amphibian Conservation Research Symposium (ACRS). Canterbury. 23-25 juni 2017.
Stark, T., 2017. De paddenvlieg in Nederland. Taxonomie en ecologie. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.
Stark, T., 2018. Lezing over amfibieënziektes. Noord-Brabant. 8 februari 2018.
Stark, T., 2018. Lezing over amfibieënziektes. Vechtdal, Hardenberg. 20 februari 2018.
Stark, T., 2018. Lezing over amfibieënziektes. Zuid Twente, Hardenberg. 23 februari 2018.
Stark, T., 2018.Lezing over amfibieënziektes voor natuurbeschermingsvereniging. IJhorst-. 5 maart 2018.
Stark, T., 2018. Lezing over amfibieënziektes voor KNNV Twente. Almelo. 15 maart 2018.
Struijk, R.P.J.H., 2017. The Amur rat snake (Elaphe *schrenckii*) in the Netherlands. Distribution, habitat use and reproduction. 19th Europeon Congress of Herpetologie, SHE 2017. Salzburg, 20 september 2017.
Struijk, R.P.J.H., 2017. De Russische rattenslang in Eelde. Verspreiding, habitatgebruik en voortplanting. RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.
Struijk, R.P.J.H., 2018. The suitability and use of green bridges by herpetofauna within the Veluwe district, The Netherlands. IENE 2018 International Conference. Eindhoven. 10-14 september 2018.
Vos, M., 2018. Lezing over vissen Oudeschans. Oudeschans, Oost-Groningen. 26 augustus 2018.
Wagensveld, T. van & R. Zollinger, 2017. Posterpresentatie Lesser Antillean Iguana threatened by hybridization on Statia. 19th Europeon Congress of Herpetologie, SHE 2017. Salzburg, 20 september 2017.
Wagensveld, T., 2017. St. Eustatius the next island to fall victim to hybridization between the Lesser Antillean iguana (*Iguana delicatissima*) and the invasive green iguana (*Iguana iguana*). 1st International King Cobra Symposium. Veenendaal. 6-7 oktober 2017.
Westrienen, R. van, 2017. Visie SoortenNL: Alle soorten tellen mee, overal en altijd. Vierde flora- en faunacongres SoortenNL. Natuurplaza, Nijmegen. 18 januari 2017.
Westrienen, R. van, 2017. Welkom en introductie. IUCN-NL meeting Red List/SSC. Natuurplaza, Nijmegen. 10 februari 2017.
Zollinger, R., 2017. 19th Europeon Congress of Herpetologie, SHE 2017. Salzburg, 20 september 2017.
Zollinger, R. & T. van Wagensveld, 2017. Heeft de Antilliaanse leguaan op St. Eustatius de wind tegen? RAVON-dag 2017. Nijmegen. 11 november 2017.
Zollinger, R., 2017. Reflectie op Wet natuurbescherming. Vierde flora- en faunacongres SoortenNL. Nijmegen. 18 januari 2017.

13. Natuurplaza-activiteiten

18-01-2017	Vierde flora- en faunacongres SoortenNL over decentralisatie natuurbeleid. Natuurplaza, Nijmegen.
20-1-2017	Bijdrage aan organisatie Symposium Conservation Biology and Citizen Science, Nijmegen (oratie Ruud Foppen).
10-02-2017	Meeting Red List /Species Survival Commission (SSC) van de IUCN-NL. Natuurplaza, Nijmegen.
20-05-2017	Fête de la Nature 2017 met Nijmegen als Hoofdstad. Natuurplaza, Nijmegen.
17-07-2017	Oprichting Reptile Amphibian Conservation Europe (RACE) met samenwerkings-Partners ARC-UK, NABU Germany, SHF France, CSCF Suisse, KARCH Suisse. Natuurplaza, Nijmegen.
7-9-2017	Bijdrage aan organisatie Symposium Invasiebiologie, Nijmegen (oratie Rob Leuven).
22-01-2018	Vijfde flora- en faunacongres SoortenNL over natuurinformatienetwerken. Natuurplaza, Nijmegen.
30-09-2018	Velddag. Natuurplaza, Nijmegen.

14. Overig

2017	Bijdragen aan expertsessies met betrekking tot ontsnippering van Provinciale wegen in Noord-Brabant. Richard Struijk & Jeroen van Delft.
2017	Bijdragen aan opzet en doorontwikkeling De Groene Academie. Jeroen van Delft & Rolf van Leeningen.
10-03-2017	Westrienen, R., S. Turnhout et al., 2017. Manifest De Groene Vrijwilliger, Buren, Gelderland.
20-05-2017	Vrijwilligersdag Natuur Noord-Brabant, Etten-Leur. Froukje Postma, Jeroen van Delft, Edwin Dijkhuis & Leonie Tijsma i.o.v. Provincie Noord-Brabant.
13-06-2017	Bijdragen aan 1st International Eel Science Symposium. Martijn Schiphouwer.
6-10-2017	Bijdragen aan 1st International King Cobra Symposium. Raymond Creemers, Tariq Stark & Tim van Wagensveld.
3-11-2017	Gelderse Biodiversiteitsdag 2017. Organisatie i.o.v. Provincie Gelderland, Arnhem. Astrid Medema & Jeroen van Delft.
8-12-2017	Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2017. Organisatie i.o.v. Provincie Noord-Brabant, Den Bosch. Froukje Postma, Jeroen van Delft, Edwin Dijkhuis & Sander Bouwens.
9-12-2017	Internationaal Addersymposium WAN/ RAVON, Velp. Rolf van Leeningen & Raymond Creemers.
02-01-2018	PostNL postzegelserie ‘Beleef de natuur’ winter; reptielen en amfibieën.
15-05-2018	Twitter, @RobvWestrienen. @RAVON medewerker Tim van Wagensveld goed bezig; Bedreigde Antilliaanse leguanen vliegen met @MinPres mee vanuit Eustatius.
26-05-2018	Vrijwilligersdag Natuur Noord-Brabant, Uden. Jeroen van Delft, Kim Rongen, Edwin Dijkhuis, Leonie Tijsma & Glenn Lelieveld i.o.v. Provincie Noord-Brabant.
13-06-2018	Jelger Herder (chair), RAVON & Jan Kranenbarg, RAVON. Organisatie workshop eDNA in visonderzoek; methoden en maatlatten. DNAqua-net WG2-3; eDNA Fish group workshop "Field and Laboratory Methods – Ecological Assessment”. Pécs, Hungary – 13-14 June 2018.
9-11-2018	Gelderse Biodiversiteitsdag 2018. Organisatie i.o.v. Provincie Gelderland, Arnhem. Naomi Lambrikx & Jeroen van Delft.
16-11-2018	Symposium Biodiversiteit en Leefgebieden 2018. Organisatie i.o.v. Provincie Noord-Brabant, Den Bosch. Elze Polman, Jeroen van Delft & Edwin Dijkhuis.